

de TALEN

Jaargang 122

Nr. 1 – Januari 2006

*Tijdschrift voor iedereen met interesse
in talen en vertalen*

ALGEMEEN

- 3 **Uit de pers**
32 **Dagboek van een taalliefhebber**

FRANS

- 4 **De nieuwe katharen**
Vertaling Nederlands-Frans
8 **Très cher Lichtenstein**
Vertaling Frans-Nederlands
10 **Vertaalwedstrijd 2006**

DUITS

- 11 **De zeemansgids van Blaeu**
Vertaling Nederlands-Duits
15 **Handel über die Weltmeere**
Vertaling Duits-Nederlands
17 **Richtig oder falsch**

SPAANS

- 18 **Felipe IV y su gran legado**
Vertaling Spaans-Nederlands met commentaar en beoordeling
22 **Effecten van klimaatverandering**
Vertaling Nederlands-Spaans met commentaar
23 **SNEVT-examens 2005: uitwerking Nederlands-Spaans I**

ENGELS

- 25 **Aanval van bijen in woonwijk Breda**
Vertaling Nederlands-Engels
29 **SNEVT-examen najaar 2004 (2)**
Vertaling Engels-Nederlands
31 **Poëzievertaalwedstrijd vervolg uitslag**

Neem eens vrijblijvend contact op!

boeken
Tinweg 3
brochures
8471 XK Wolvega
briefpapier
Postbus 164
jaarverslagen
8470 AD Wolvega
advertenties
Telefoon: 0561 - 61 45 23
printservice
Fax: 0561 - 61 45 44
en meer...
E-mail: info@ppmp.nl

PrePressMediaPartners

COLOFON

Redactie

Algemeen: drs. M. Lemmens, Kalverhof 57, 6241 CZ Bunde;

drs. H. Stam, George Marshallstraat 14, 6836 KW Arnhem.

Frans: drs. J.H.F. Koot, Postbus 4034, 8901 EA Leeuwarden.

Duits: dr. J. van Megen, Van Stiphoutstraat 1,

6561 EX Groesbeek.

Spaans: drs. Marga C.A. Greuter, Geleenstraat 57,

1078 LD Amsterdam.

Engels: drs. Jan Klerkx, Duitse Poort 62-E,

6221 HJ Maastricht.

Aan dit nummer werkten mee:

Frans: drs. D. van den Brink

De Bosch Kemperlaan 15, 3818 HC Amersfoort;

Mevrouw A.D.T.W. Vincenot

Frans Halsstraat 8, 3583 BP Utrecht.

Spaans: Kristina Goikoetchea Langarika

Duits: drs. R.J.L. van Megen

Engels: dhr. A.F. Parr, drs. M. de Ruyter

Uitgever:

Tandem Felix, Ubbergen

Inzending van opgaven:

Abonnees die schriftelijk werk ter beoordeling inzenden, dienen zich te houden aan de volgende regels:

1. Het werk moet voor de datum, genoemd aan het slot van de opgave, in het bezit zijn van de betrokken redacteur.
2. Op het in te zenden werk worden bovenaan naam, adres en pseudoniem vermeld; het pseudoniem moet op eventuele volgende bladzijden herhaald worden.
3. Eventuele vragen of opmerkingen worden geschreven op een apart vel, waarop ook naam en pseudoniem worden vermeld.

4. Het werk moet getikt of duidelijk geschreven worden op papier van A4 formaat, waarbij een marge van 3 cm moet worden aangehouden.
5. Wanneer voor speciale gevallen een persoonlijk antwoord gewenst wordt, sluite men een geadresseerde en gefrankeerde enveloppe in.
6. Het ingezonden werk wordt niet teruggestuurd.

Abonnementen:

De Talen verschijnt tien maal per jaar.

De abonnementsprijs bedraagt € 90,-.

Losse nummers € 10,-.

(excl. verzendkosten buitenland).

Speciale abonnementen op aanvraag.

Abonnementen gelden telkens vanaf het eerstvolgende

nummer. Reeds verschenen nummers zijn op aanvraag

leverbaar en worden u, vergezeld van een acceptgirokaart,

toegezonden. Abonnementen worden automatisch verlengd,

tenzij zij schriftelijk worden opgezegd voor **1 december**.

Abonnementenadministratie en marketing:

Uitgeverij Tandem Felix,

Postbus 122, 6573 ZK Beek-Ubbergen.

Telefoon 024-3234986.

Fax 024-3602420.

www.tandemfelix.nl.

ISSN 0922-1166

© Copyright 2006. Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en / of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Het volgende nummer verschijnt rond 10 februari 2006

Woordenboek eindelijk af

Na ruim veertig jaar is het Woordenboek van de Brabantse Dialecten (WBD) klaar. Aan het WBD is gewerkt op de universiteiten van Leuven en, met name, die van Nijmegen, bij het Nijmeegs Centrum voor Dialect- en Naamkunde (NCDN). In 1961 begon prof. Toon Weijnen aan dit imposante project; generaties student-assistenten hebben eraan meegewerkt. Vele kaartenbakken en fiches verder is de klus eindelijk geklaard, tegen de verwachting van velen in. Samen met het Woordenboek van de Limburgse Dialecten, dat over twee jaar zal worden afgerond, is het WBD waarschijnlijk het langst lopende project aan de Nijmeegse universiteit geweest. De komende twee jaar zullen beide woordenboeken nog worden gedigitaliseerd, maar het werkelijk grote dialectverzamelen door wetenschappers komt hiermee tot een einde.

Nieuwe projecten, zoals het Woordenboek Gelderse dialecten (waarvan vorige week het eerste deel verscheen en dat in totaal niet meer dan zes delen zal kennen, in zes jaar bijeen te brengen door 1,5 fte), zullen nooit meer een dergelijke omvang en diepgang kennen. De publieke belangstelling voor dialecten is dan nog wel steeds groot, maar subsidiegevers en universiteiten zijn voor dergelijke megaprojecten niet meer te porren.

Nederlands in Frankrijk

Het Nederlands zit in de lift in Frankrijk. Dat meldt Tom Daelemans in Taalschrift. Op dit moment volgen 6800 leerlingen lessen Nederlands op school. Dat is ruim 25 procent meer dan vijf jaar geleden. In het secundair onderwijs is er zelfs bijna sprake van een verdubbeling.

Vanwaar die plotse interesse in onze moedertaal? De cijfers liegen er niet om: het Nederlands is bezig aan een opmars in het noorden van Frankrijk. Het aantal inschrijvingen is nu al voor het vijfde schooljaar op rij gestegen. In het schooljaar 2005-2006 hebben exact 6800 jongeren ervoor gekozen om Nederlands als tweede of vooral als derde taal te leren. De middelbare scholen tellen ruim 2000 leerlingen Nederlands. Op de lagere schoolbanken zitten meer dan 4700 kinderen die Nederlands willen leren. Het aantal basisscholen dat Nederlands aanbiedt in het lessenpakket is in vijftientig jaar tijd gestegen van nul naar 72. Bovendien zijn er in heel Frankrijk ook nog eens achttien universiteiten waar Nederlands gedoceerd wordt. Slechts een vijftigtal universiteitsstudenten heeft Nederlands als hoofdvak, maar op dit moment volgen wél 1350 studenten Nederlands als bijvak. Daarmee zijn er aan de Franse universiteiten méér studenten Nederlands ingeschreven dan er studenten Frans zijn aan de Nederlandse universitaire instellingen. Meer info: www.taalschrift.org.

Sceptis over analfabetisme

De Tweede Kamer is sceptisch over de middelen waarmee staatssecretaris Rutte van Onderwijs het grote probleem van ongeletterdheid en laaggeletterdheid wil aanpakken. Een op de tien Nederlanders kan niet voldoende lezen en schrijven. Daardoor kunnen ze de moderne ontwikkelingen van de kenniseconomie niet bijbenen. Een groot deel van het onderwijs, van vroegschoolse educatie tot lerarenopleiding, is bij het offensief betrokken. Verder wil Rutte het aantal werkgevers vergroten, dat actief bijdraagt aan de bestrijding van laaggeletterdheid. Rutte signaleerde dat de taalvaardigheid bij leerlingen in het voortgezet onderwijs afneemt. Hij schrijft dat toe aan de toename van wat hij noemt het aantal “taalarme

milieus” en het aantal gezinnen met problemen. Op verzoek van de Kamer om cijfers daarover bleef de bewindsman het antwoord schuldig. De Kamer heeft twijfels over de ambitie van Rutte om ten minste 12.500 laaggeletterden jaarlijks naar een cursus lezen en schrijven te lokken. Nu zijn dat er een slordige 5000; het aantal is de laatste jaren gedaald. Kamerlid Balemans (VVD) wees er op dat twee derde van de laaggeletterden van Nederlandse afkomst is.

Voorlichting in Arabisch

Marokkaanse politici van verschillende politieke partijen in Rotterdam beginnen een voor een deel Arabischtalige voorlichtingscampagne voor de eigen gemeenschap. De Marokkanen zijn van plan om verschillende voorlichtingsavonden te geven in buurthuizen en moskeeën. Ook werken ze aan campagnemateriaal: folders en posters gericht op Rotterdamse Marokkanen. ‘Die posters hangen we overal op. Ook in coffeeshops, want juist die luie drommels moeten we voor de politiek interesseren.’ Volgens de politici van Marokkaanse komaf is een eigen strategie hard nodig, omdat de gemeente heeft besloten geen voorlichtingscampagne specifiek voor allochtonen te organiseren. De Marokkaanse campagne is deels in het Nederlands en deels in het Arabisch, zegt Mohamed Talbi, nummer negentien voor de PvdA. “Met ouderen spreken we Marokkaans, maar met de jeugd kunnen we het best in het Nederlands communiceren.”

E-mail beheerst werkdag

E-mail domineert de werkdag. Meer dan de helft van de werknemers besteedt dagelijks meer dan twee uur aan het lezen en reageren op e-mail. Voor 15 procent is het gebruik van e-mail toegenomen tot vier uur, een halve werkdag. Dit blijkt uit een enquête van computerbeveiliging Symantec. De steekproef is gehouden onder 1700 werknemers van grote bedrijven in Europa.

Uit het woensdag gepubliceerde onderzoek van Symantec blijkt dat het digitale postverkeer sterk groeit. Het aantal e-mails van de ondervraagden is in de afgelopen twaalf maanden met gemiddeld 47 procent toegenomen.

Ook scholieren blijken steeds sterker te worden afgeleid door de elektronica. Chatten en msn'en leiden scholieren erg af bij het maken van hun huiswerk. Meer dan de helft van de leerlingen zegt minder tijd te hebben voor huiswerk door internet, zo blijkt uit een onlangs verschenen onderzoek naar internetgebruik op scholen. Negen van de tien leerkrachten vinden dat hun school meer moet doen om leerlingen te beschermen tegen de gevaren van internet.

Voor de studie *Internet in de klas*, die onderzoeksbureau Blauw Research uitvoerde voor KPN, werden 339 scholieren van zowel basis- als voortgezet onderwijs en 1107 leerkrachten ondervraagd. Behalve chatten als te grote concurrentie voor huiswerk noemen leerlingen het ongevraagd te zien krijgen van blote mensen (51 procent van de middelbare scholieren), uitgescholden worden (43 procent), roddels (39 procent) en een onbekende die je benadert voor een afspraak (36 procent) als vervelende aspecten van internet. Alles bij elkaar zegt 87 procent van de leerlingen met internet wel eens iets naars te hebben meegemaakt, zoals digitaal pesten. Informatie: www.blauw.com

HS

De nieuwe katharen

Les nouveaux cathares

Nieuwjaarsgroet

Alle lezers en lezeressen van De Talen wens ik een voorspoedig, gelukkig, gezond 2006, met veel vertaalplezier. U kunt (weer) meedoen aan de **Vertaalwedstrijd!**

1

‘Kijk daar, naar de overkant’, zegt Yves Maris, terwijl hij vanaf zijn terras naar de besneeuwde bergtoppen aan de ander kant van het dal wijst. ‘Natuurlijk wekt dat esthetisch genot bij me op. Maar ik weet ook dat er op iedere vierkante centimeter een keiharde strijd plaatsvindt. Dat is de natuur. De schepping is een valstrik.’

« *Regardez, là-bas, en face* ». *De sa terrasse, Yves Maris montre du doigt les sommets enneigés sur l'autre versant de la vallée. « Cette vue me procure bien sûr un plaisir esthétique. Mais je sais aussi que sur chaque centimètre carré se livre un combat impitoyable. C'est cela, la nature. La création est trompeuse ».*

Redactionele variant:

« *Vous voyez, là-bas, en face...* », dit Yves Maris en se tournant, de sa terrasse, vers les sommets enneigés sur l'autre versant de la vallée. « *Bien sûr qu'esthétiquement, ce spectacle m'enchanté. Mais croyez-moi, sur chaque centimètre carré se livre aussi une lutte sans merci. Car c'est cela, la nature. La création est un mirage* ».

Titel: ook het Franse woord *cathares* moet met een kleine letter geschreven worden. *Les cathares modernes* is niet fout, maar waarom zou u? Natuurlijk niet *Les nouvelles cathares*, het is geen feministische beweging!

Kijk daar: het is onwaarschijnlijk dat de burgemeester van een Frans dorp een langswaaiende journalist tutoyeert, *regardez* dus, niet *regarde*. Niet: *voilà*, daarvoor is de overkant te ver weg. U kunt het werkwoord *voir* wel gebruiken, maar dan zoals in de redactionele variant, niet in de gebiedende wijs.

Naar de overkant: niet: *vers / à l'autre côté*. Eigenlijk is *là-bas, en face* de enige goede vertaling. *Par-là, en face* is nog wel passabel, *ça, en face* is spreektaal, dat kan hier wel, de andere varianten zijn fout.

Zegt Yves Maris: Dat wist u toch wel? Na een letterlijke aanhaling altijd inversie, ook als het onderwerp een

zelfstandig naamwoord is. **Terwijl hij ... wijst:** (*en*) (*me / m'*) *montrant, indiquant, désignant (du doigt)*. Niet: *avec le doigt, d'un geste de son bras*, wel: *par un geste de la main*. Ook een constructie met *tandis que* is mogelijk, niet met *pendant que*. Niet erg letterlijk, maar wel goed: *en attirant l'attention sur*. Een inzender schrijft: *de sa terrasse, Yves Maris m'indique* en laat 'zegt Yves Maris' onvertaald; dat is stilistisch heel goed omdat het altijd een beetje saai is om te zeggen dát iemand iets zegt als hij iets zegt.

Vanaf zijn terras: *depuis sa terrasse* kan nog wel, maar niet: *à partir de, dès sa terrasse*. Een enkele inzender zegt: *assis à sa terrasse*, dat kan wel, een paar andere schrijven daarentegen: *debout sur sa terrasse*, dat kan ook. Alleen de schrijver van de brontekst weet wie er écht gelijk heeft.

De besneeuwde bergtoppen: u kunt ook met *les pics, les cimes, les arêtes* vertalen, maar zonder toevoeging van *de montagne*, dat is dubbelop. Niet: *les monts*, dat doet aan lagere, meer afgevlakte bergen denken. 'Besneeuwd' kan eventueel omschreven worden met *couverts de neige*. Liever niet: *neigeux*.

Aan de andere kant van het dal: u kunt het voorzetsel 'stofferen' met: *situé(e)s, qui se trouvent, qui s'élèvent (de l'autre côté de la vallée)*. Niet: *de la plaine*. Ook niet goed: *à l'autre côté, en face, à l'autre bout*.

Natuurlijk: ook: *naturellement, évidemment, bien entendu, il est vrai que*. Te nadrukkelijk: *il est évident que, c'est évident que*.

Wekt dat esthetisch genot bij mij op: in plaats van *cela* schrijven we liever: *cette vue, ce spectacle, une telle vue, ce panorama*. 'Esthetisch genot' vertalen we met *un plaisir esthétique*.

Eventueel *une jouissance* of *émotion esthétique*, maar niet met een bepaald lidwoord ervoor, noch een bezittelijk voornaamwoord en zeker niet met een delend lidwoord. De goede werkwoorden zijn: *procurer* en *éveiller* en ook wel *susciter*. Niet: *générer, provoquer, allumer, exciter, déclainer*. Een vertaling zonder werkwoord is ook mogelijk: (*du point de vue esthétique,*) *c'est un plaisir pour les yeux*.

Ik weet ook: *je sais aussi / également* moet u niet proberen te versterken met *bien*; zowel *je sais aussi bien* als *je sais bien aussi* is fout. Ook niet: *je sais en même temps, de plus je sais*. Tegenwoordig is *réaliser* in de betekenis van 'zich realiseren' wel geaccepteerd, maar pas op, *se réaliser* betekent 'zich verwezenlijken'. Andere mogelijkheden: *je suis conscient de* en nadrukkelijker vertalingen als: *je ne peux m'empêcher de penser que, n'empêche que je me rends compte, je n'ignore pas que*.

Op elke vierkante centimeter: niet *dans chaque centimètre carré*, wel kunt u *sur chaque centimètre carré* aanvullen met *là-haut*.

Een keiharde strijd: *combat* of *lutte* met als mogelijke bijvoeglijke naamwoorden: *impitoyable*, *terrible*, *féroce* (niet: *atroce*), *véhément*. Ook: *un combat à mort*. Passabel: *violent*. Niet fout: *extrêmement dur*.

Plaatsvindt: voorkeur voor *se livrer*, maar *avoir lieu*, *se dérouler*, *se jouer* zijn ook mogelijk. U kunt wel, beetje literair, zeggen: *est le théâtre de ...* maar niet: *est la scène de*. Passabel is het simpele: *il y a (là-bas)*. *La lutte* of *le combat* kunnen niet gecombineerd worden met *se fait*, *se produit*, *s'effectue*, *passé*.

Dat is de natuur: niet goed: *c'est là la nature*, *ça* of: *voilà ce qui est nature*, *c'est la loi de la nature*. Spreektaal: *c'est la nature*, *ça* of: *ça*, *c'est la nature*. (Zou kunnen dus, dat de burgemeester zich zo geuit heeft.) Goed: *Ainsi est la nature*, *c'est comme ça*, *la nature*, *voilà ce que c'est*, *la nature*.

De schepping is een valstrik: Wat zou de burgemeester gezegd hebben? De strekking van zijn woorden moet, gezien de context en het manicheïsme van het katharisme, ongeveer geweest zijn: de schoonheid van de natuur is schijn, want de natuur is wreed, de strijd tussen de “forces du bien” en de “forces du mal” gaat onophoudelijk door. Als we nu vertalen met *un piège*, of nog sterker, met: *un guet-apens*, *une ruse*, dan lijkt het of de Schepper het bedrog opzettelijk in de natuur heeft gelegd. Moeilijk. De grote meerderheid van de inzenders heeft vertaald met *un piège*, ook in dit geval weet alleen de schrijver van de brontekst of de burgemeester dit woord inderdaad gebruikt heeft.

2

De burgemeester van Roquefixade, een vlekje met 160 inwoners in het Pyreneeën-departement Ariège, kijkt of deze eerste les in het katharisme goed is overgekomen.

Le maire de Roquefixade, un petit village de 160 habitants dans l'Ariège, un des départements des Pyrénées, observe si j'ai bien compris cette première leçon de catharisme.

Redactionele variant:

Le maire de Roquefixade, un trou perdu de 160 habitants dans l'Ariège, un des départements de la région Midi-Pyrénées, observe l'effet qu'a sur moi cette première leçon de catharisme.

De burgemeester van Roquefixade: u heeft gelijk als u ervan uitgaat dat veel Fransen wat vormelijker zijn dan wij. Maar dan moet u liever niet schrijven: *M. le maire de Roquefixade*, maar: *M. Maris, maire de Roquefixade*.

Een vlekje: *une bourgade* en *un bourg* geven dorpen aan die veel meer inwoners tellen dan de genoemde 160. Dat blijft gelden als u er *une petite bourgade*, *un petit bourg* van maakt. Anderzijds is *un hameau* een groepje huizen, zonder kerk, zonder burgemeester. *Un trou* is een beetje ‘familier’, *un bled* is heel ‘familier’ bijna argot. *Un trou* heeft vaak als connotatie: afgelegen, ver van de bewoonde wereld. *Une tache sur la carte* komt bij mijn weten niet voor in het Frans, het lijkt me vertaald Nederlands in de negatieve betekenis van het woord.

Met 160 inwoners: ook: *de 160 âmes*, *comptant / qui compte 160 habitants*. Niet: *avec*. Niet: *de 160 résidents*.

In het Pyreneeënde departement Ariège: meer dan 20 ‘varianten’ met voorzetselfouten en aarzelingen over de lidwoorden. Ik probeer de bespreking overzichtelijk te houden: als u wilt vertalen ‘in de Ariège’ kan dat met *en Ariège* of met *dans l'Ariège*. ‘In het departement Ariège’ moet vertaald worden met: *dans le département de l'Ariège* (niet: *dans le département Ariège*, *d'Ariège*, *situé au département ...*). ‘In de Pyreneeën’ is *dans les Pyrénées*, niet *aux Pyrénées*. Het bijvoeglijk naamwoord *pyrénéen* kan gebruikt worden, maar heeft niet de voorkeur. Goed: *dans les Pyrénées ariégeoises*. Dat de Ariège een departement *français* is, hoeft u de Fransen niet te vertellen. Ter informatie (voor de meeste inzenders ongetwijfeld overbodig): de Franse departementen, ongeveer 100 als we de Doms meetellen, zijn ingedeeld in ruim 20 ‘régions’. De Ariège maakt deel uit van de région Midi-Pyrénées.

Kijkt of: *regarde si*, *regarde pour voir si* (niet: *pour savoir si*). Het is maar de vraag of de burgemeester een rondleiding geeft en zich tot *son auditoire* of *son public* richt. Het feit dat hij zich op zijn terras bevindt maakt het waarschijnlijker dat hij een interview geeft. Andere goede vertaling: *attend pour voir si*. Te sterk: *examine si*. Interpreterend: *me scrute du regard pour voir si*. Passabel: *vérifie si*. Niet goed: *conclue si*, *envisage le résultat de*, *fait bien attention si*, *promène son regard autour de lui pour voir si*, *voit si*, *vient voir si*.

Deze eerste les in het katharisme: *cette première leçon / ce premier cours de catharisme, sur le catharisme, en catharisme*, niet *du catharisme*. Dus ook niet: *de l'idéologie des cathares*, *de la doctrine cathare*, in beide gevallen moet *de* vervangen worden door *sur*. Ook *concernant* mag wel. *Cathartique* is het bijvoeglijk naamwoord dat bij catharsis hoort.

Goed is overgekomen: passabel: *a été bien reçu(e)*, *a été bien compris(e)* (of *bien* voor *été*). U moet hier niet voor het onderwerp *on* kiezen; in de vorige zin waren de onderwerpen *je*, *nous*, *son auditoire*, *son public*, daaraan kan niet gerefereerd worden met het vage, spreektaalige *on*. Ook niet goed: *est bien comprise*. Wel goede vertalingen: *a atteint son but*, *l'effet qu'a produit, si ... a produit de l'effet*.

3

Die godsdienstige richting mag dan voor het grote publiek in de Middeleeuwen zijn uitgestorven toen de laatste kathaar op de brandstapel van de Inquisitie het leven liet, Maris en een aantal geestverwanten geloven in een renaissance – het katharisme kan aan een oplossing van de wereldproblemen bijdragen.

Bien que pour le grand public ce courant religieux se soit éteint au Moyen Âge, lorsque le dernier cathare rendit l'âme sur le bûcher de l'Inquisition, Maris et quelques adeptes croient en sa renaissance – pour eux, le catharisme peut contribuer à la solution des problèmes mondiaux.

Redactionele variant:

Le grand public a beau penser que ce courant religieux s'est éteint au Moyen-âge, lorsque le dernier cathare périt sur le bûcher de l'Inquisition, Maris et quelques-uns de ses amis croient en sa renaissance et sont d'avis que le catharisme peut contribuer à la solution des problèmes mondiaux.

Die godsdienstige richting: het 'neutrale' 'richting' wordt het best vertaald met *courant* of *mouvement*. Als we de eis zo dicht mogelijk bij de brontekst te blijven wat luchthartiger opvatten kunnen we ook spreken van: *cette religion, cette doctrine (religieuse)*. Nogal onvriendelijk: *cette secte religieuse*, ook in het Frans is dat woord pejoratief.

De combinatie *cette idéologie religieuse* vind ik een beetje vreemd; *idéologie* berust op filosofie, op een maatschappijvisie en niet op een godsdienstige overtuiging.

Passabel: *cette tendance religieuse*. Fout: *cette direction religieuse*.

Mag dan zijn uitgestorven: de bespreking is een beetje ingewikkeld omdat de vertaling van deze zin op verschillende manieren is aangepakt. We kunnen de zin beginnen met *Bien que, Quoique, Il se peut bien que* (gevolgd door de subjonctif, deze drie), *Il est peut-être vrai que, Il est vrai que, Si*. Of beginnen met *Le grand public* en 'mag dan' vertalen met *a beau* gevolgd door werkwoorden als: *penser, croire, être d'avis que*. Of beginnen met *Ce courant* gevolgd door *a beau*. Of beginnen met *Pour le grand public*, (met als passabele varianten: *Selon le grand public, Dans l'opinion du grand public*. Niet goed: *Ce mouvement ... puisse avoir disparu*).

Voor het grote publiek: (zie ook hierboven). Niet: *la majorité du peuple, la plupart de grand public, du monde. La majorité en la plupart* kunnen wel gevolgd worden door *des gens*.

Niet: *la grande masse en le grand public moyenâgeux* geeft blijk van een begripsfout.

In de Middeleeuwen: heeft dus betrekking op 'uitgestorven', niet op 'het grote publiek'. Wat de schrijfwijze betreft, *le moyen âge, le Moyen âge, le Moyen Âge*, het mag allemaal, al dan niet voorzien van een verbindingsstreepje. Niet: *dans le moyen âge*, passabel: *pendant le moyen âge*.

Zijn uitgestorven: afhankelijk van de zinsconstructie: *a / ait / avoir disparu, s'est / se soit éteint, s'être éteint*. Niet: *être éteint* (na de constructie: *ce courant a beau ...*). Ook niet: *est disparue, s'était éteint, s'éteignit, a été éteinte*. Wel: *a cessé d'exister*, maar *n'existe plus* is alleen mogelijk in combinatie met *depuis (le moyen âge)*.

Toen: *lorsque, quand, au moment où* en, in een andere zinsconstructie, is *en même temps que* ook mogelijk.

Op de brandstapel van de Inquisitie: *sur le bûcher*, niet: *au bûcher*. Mooi dramatisch klinkt: *sur les bûchers*, en dan dit meervoud combineren met een imparfait; zie hieronder.

Het leven liet: ik noteer eerst de werkwoorden die gebruikt kunnen worden: *(se) mourir, rendre l'âme, laisser la vie, rendre son dernier souffle, perdre la vie, périr, succomber*. Niet: *quitter la vie*. En *supplicier* hoeft niet beslist in te houden dat het slachtoffer sterft. De tijden waarin deze werkwoorden gebruikt kunnen worden: de passé simple en de passé composé beide goed. De imparfait is ook mogelijk, hij heeft zelfs een dramatisch effect, maar hij moet dan wel goed in de zin passen, bijvoorbeeld: *Quoique pour le grand public ce courant religieux se soit éteint au moment où le dernier cathare mourait sur les bûchers de l'Inquisition ...* Zelfs de toekomstige tijd is mogelijk, maar die mag alleen gebruikt worden als 'zijn uitgestorven' ook in de toekomstige tijd staat: *Pour le grand public ce courant religieux s'éteindra au Moyen Âge, lorsque mourra le dernier cathare ...*

Een aantal geestverwanten: sommige inzenders schatten het aantal geestverwanten hoog in: *(bon) nombre de, un grand nombre de*. Ik denk dat *un certain nombre* dichter bij de waarheid ligt, of *plusieurs*. Gelukkig weten we in welk opzicht zij geestverwanten zijn, dat geeft ons de mogelijkheid te vertalen met: *partisans du catharisme / de la même doctrine, ses coreligionnaires*. We kunnen ook wat minder specifiek vertalen: *adhérents à ses idées, amis, proches*. Mij lijkt 'geestverwanten' niet spottend of pejoratief bedoeld, daarom hier niet vertalen met het wél pejoratieve: *congénères, adhérents du même bord*.

Geloven in: *croient en* of *à*. Of: *croient qu'il va y avoir* (dat is beter dan *qu'il y aura*).

Het catharisme: dat is een goed idee van een aantal inzenders, om *le catharisme* te laten voorafgaan door, bijvoorbeeld: *ils sont convaincus que, ils sont d'avis que*.

Kan aan een oplossing bijdragen: *peut contribuer à, pourrait (bien) contribuer à* gevolgd door het zelfstandig naamwoord *la solution* of *peut aider à* gevolgd door werkwoorden als: *résoudre, trouver la solution, apporter des réponses à*. Ook: *est capable de*. Niet goed: *peut attribuer à, saurait contribuer à* en: *pourrait apporter sa contribution* zeg je van een persoon.

De wereldproblemen: daar kunt u ook *les grands problèmes du monde* of *de la planète* van maken, maar niet: *les problèmes dans le monde*. De inzender die *mondials* schrijft was even vergeten dat het meervoud van *mondial mondiaux* is. Een paar inzenders schrijven *mondiales* en denken dus kennelijk dat *problème* vrouwelijk is.

4

'Het catharisme is het oorspronkelijke christendom. De katholieke kerk heeft het verketterd om zijn eigen dogma's door te kunnen zetten.'

« *Le catharisme est le premier christianisme. L'Église catholique l'a qualifié d'hérétique afin de pouvoir imposer ses dogmes* ».

Redactionele variant:

« *Le catharisme est le christianisme dans sa version d'origine. L'Église catholique l'a déclaré hérétique pour faire admettre plus facilement ses dogmes à elle* ».

Het catharisme is het oorspronkelijke christendom: zoals u in het model ziet, kan het heel simpel. Maar er zijn andere goede oplossingen gevonden: *est à la base de, est à l'origine de, est* mag ook *c'est* zijn omdat *Maris* aan het woord is, spreektaal dus. Niet: *représente*. Passabel: *se trouvait à l'origine de*. Naast *premier (christianisme)* zijn de bijvoeglijke naamwoorden *primitif, originel, initial, authentique* (ook: *dans sa forme authentique*) mogelijk. Niet: *original*. Pas op: *(la) foi (chrétienne)* wordt niet met een -s geschreven. En *la chrétienté* is de christenheid, alle christenen.

De katholieke kerk: *L'Église* wordt in het Frans, net als 'L'État', met een hoofdletter geschreven. (Niet als het om een gebouw gaat natuurlijk). U kunt *romaine* toevoegen.

Heeft het verketterd: hier wordt toch eerder bedoeld dat de kerk het catharisme kettters heeft verklaard dan dat zij een banvloek heeft uitgesproken. Dus *jeter l'anathème sur lui, sur*

les cathares, sur cette religion is wel niet fout, maar vertalingen met *hérésie* of *hérétique* zijn beter: *l'a accusé d'hérésie, l'a traité d'hérétique / d'hérésie, l'a jugé hérétique* (en de werkwoorden in model en redactionele variant.) Het probleem van *anathématisé* is dat het woord bestaat, maar nooit gebruikt wordt. Beetje zwak: *l'a condamné*. Niet: *l'a maudit, l'a jeté, l'a mis en mauvaise réputation*. Wat *jeter l'anathème* betreft, het is niet goed om te vertalen met: *y of en jeter l'anathème*.

Om ... door te kunnen zetten: bij 'doorzetten' moeten we niet zozeer denken aan voortgaan met iets te doen, maar eerder aan iets er dóórdrücken, ondanks tegenstand iets uitvoeren. Daarom moet u hier niet vertalen met *continuer à*. De beste vertalingen: *pour / afin de pouvoir / être à même de / être mieux à même de faire accepter / promouvoir / imposer*. Ook wel: *faire passer, faire pénétrer*. Erg zwak: *conserver*. Erg beknopt, (de strekking is juist): *au profit de*. De andere werkwoorden lijken me niet goed: *pousser, (s') intensifier, réaliser, persévérer, persister*. **Zijn eigen dogma's:** *ses propres dogmes, ses dogmes à elle*, zowel het Nederlands als het Frans suggereert dat de katharen óók dogma's hadden, we moeten het woord dus opvatten als 'geloofsleer', maar die is dan bij de katharen niet 'van boven opgelegd'.

5

Het moderne katarisme is in zijn ogen eerder een spirituele dan een religieuze stroming. Van boven opgelegde dogma's zijn er niet, kerkgebouwen evenmin, het gaat om de innerlijke tocht naar bewustwording.

A ses yeux, le catharisme moderne est plus un courant spirituel qu'un courant religieux. Il n'y a en effet ni dogmes imposés d'en haut ni édifices de culte, c'est le cheminement intérieur vers un éveil de la conscience qui compte.

Redactionele variant:

A ses yeux, le catharisme moderne est un courant plus spirituel que religieux, car il ne connaît ni dogmes imposés d'en haut ni édifices de culte, c'est d'un cheminement intérieur vers un niveau de conscience plus élevé dont il s'agit.

In zijn ogen: *à ses yeux, à son avis, aux yeux du maire, selon M. Maris, Il / Maris est d'avis que ...* Daar hadden de meeste inzenders geen moeite mee. Twee fouten: *dans ses yeux* en *selon sa manière de voir*.

Is ... eerder een spirituele dan een religieuze stroming: in plaats van *est* kunt u wel *serait* schrijven (de journalist die de uitspraak niet volledig voor zijn rekening wil nemen), maar niet: *a plus l'air de*. U kunt *plutôt ... en plus ...* vóór *courant* zetten of erachter of voor het eerste bijvoeglijke naamwoord. (Zie model en redactionele variant). Over *spirituel* en *religieux* zijn we het eens, voor 'stroming' zie 'richting' in zin drie.

Van boven opgelegde: *imposés* kan gecombineerd worden met: *d'en haut, par des supérieurs, par une autorité supérieure, par des autorités (religieuses)*, maar niet met: *d'une autorité élevée, par un être supérieur*. Passabel: *imposés par les supérieurs* (liever *des* dus), *par la hiérarchie*. Nog een mogelijkheid: *il n'y a pas de dogmes venus d'en haut* (niet:

il n'y a pas les dogmes venus d'en haut). Niet goed: *dogmes obligatoires des supérieurs*.

Zijn er niet: kan ook nadrukkelijker: *des dogmes, il n'y en a pas*. En in een andere constructie: *n' existent pas*. Als u vertaalt met *n' ayant pas, ne connaissant pas* is dat goed, op voorwaarde dat die woorden betrekking hebben op *le catharisme / le courant spirituel*.

Kerkgebouwen evenmin: niet goed: *des églises en tant que bâtiments, ne possédant des églises non plus*. Alle andere gegeven vertalingen, onder andere met *pas non plus, encore moins, temples, édifices consacrés au culte*, zijn goed.

Het gaat om: *il s'agit (purement) de, il y va de, ce qui importe, il importe de*. Ook: *l'important, c'est* kan hier (hoewel spreektaal), maar de komma moet erbij.

De innerlijke tocht naar bewustwording: 'innerlijke' kan vertaald worden met *intime, intérieur(e), spirituel(le)*. Deze woorden kunnen gecombineerd worden met: *voyage, chemin, trajet, voie*, niet met: *course, marche, expédition*. Wat minder letterlijke vertalingen met: *une recherche, une quête qui mène à* zijn ook mogelijk. Niet zo goed, maar niet echt fout: *une évolution intérieure chez l'homme qui mène à, voyage à l'intérieur de soi-même vers, la route, ... dans notre for intérieur*. Niet: *du fond de son cœur* omdat deze term bij 'goede bedoelingen hebben' hoort. Veel te afwijkend: *une pureté absolue des moeurs*.

Bewustwording: door bijna alle inzenders vertaald met *prise de conscience*, dat is in principe het goede woord, maar er ontbreekt iets aan, bewustwording van wat, vraag je je af. Het antwoord op die vraag staat min of meer in zin 6: we moeten ons ervan bewust worden dat het niet goed gaat in de wereld en dat we (zouden) moeten leven 'volgens de beginselen van geweldloosheid en materiële eenvoud'. Van zin 5 en 6 één geheel maken zou een mogelijkheid zijn: *prise de conscience de ce que seule la vie selon les principes de ...* Geen enkele inzender heeft dat gedaan, in model en redactionele variant ziet u minder ingrijpende oplossingen.

6

Wie leeft volgens de beginselen van geweldloosheid en materiële eenvoud kan tegenwicht bieden aan een wereld 'waarin oorlogen om olie worden gevoerd en waarin alle consumptiedaden gewelddadig zijn'.

La pratique des principes de non violence et de sobriété matérielle peut rééquilibrer un monde « où l'on se fait la guerre pour du pétrole et où tous les gestes de consommation impliquent la violence ».

Redactionele variant:

L'idée est que vivre selon les principes de non violence et de sobriété matérielle peut apporter un contrepois à ce monde « où l'on se fait la guerre pour du pétrole et où tous les gestes de consommation impliquent la violence ».

Wie: u kunt ook 'gewoon' beginnen met *Ceux qui*, dat de voorkeur heeft boven *Celui qui* of *Qui*.

Leeft volgens: *vit selon / conforme à / suivant / d'après*. Andere werkwoorden kunnen ook: *adopter, pratiquer, suivre* of *se soumettre à*.

De beginselen: ook: *les principes de base, les règles.*

Geweldloosheid: u mag hier ook wel van *pacifisme* of *absence de violence* spreken, maar het zijn van die varianten waarvan ik denk: waarom zouden we, waarom niet gewoon de letterlijke vertaling.

Materiële eenvoud: eventueel: *la modération matérielle*, maar niet: *la simplicité matérielle, le non-matérialisme, la simplicité non-matérialiste.*

Kan tegenwicht bieden: *peut / pourra / saura / est capable de* gevolgd door *apporter un contrepoids à* of *faire contrepoids à*, dat zijn de beste vertalingen. *Offrir une compensation à* is hier te zwak. Passabel zijn vertalingen waarin *un contrepoids à* gecombineerd wordt met werkwoorden als *créer, offrir, servir de*. Zoals u ziet in het model, liever *rééquilibrer* dan *équilibrer* of *faire équilibrer avec ...* (niet: *équilibrer les maux du monde*). Daarentegen moeten *contrebalancer* en *compenser* gevolgd worden door een ‘complément’: *compenser les défauts du monde, contrebalancer l’excès de ...* bijvoorbeeld. Dus niet: *contrebalancer, compenser le monde*.

Ook passabel: *s’opposer à, combattre.*

Een wereld waarin: niet *le* maar *un monde où, dans lequel, qui.*

Oorlogen om olie worden gevoerd: ook goed: *on fait la guerre, des guerres se font* (niet: *on fait les guerres, des guerres se déclenchent, (un monde) qui se livre à des guerres, les gens font la guerre*). In principe zijn *où des guerres ont lieu* en *des guerres sont menées* mogelijk, maar dan moet bijvoorbeeld *pour du pétrole* niet tussen onderwerp en gezegde geplaatst worden. Niet goed: *on mène la guerre*. ‘Om olie’ is ook op vele manieren vertaald: *des guerres de pétrole, pétrolières, avec le pétrole pour enjeu, le pétrole est l’enjeu de, pour avoir du pétrole, pour disposer de pétrole, à cause des réserves pétrolières*. Beetje omslachtig: *avec pour but le pétrole*.

Waarin alle consumptiedaden: een inzender vertaalt ‘waarin’ hier met *dans lesquelles*, dat moet dus betrekking hebben op *des guerres*, dat is onjuist. ‘Alle consumptiedaden’ moet vertaald worden met: *tous les actes de consommation, tout acte, chaque acte de consommation*, niet: *actions, efforts, exploits*. Tegen de spelling van *consommation* worden drie verschillende fouten gemaakt. Een andere goede vertaling is: *tous les actes relatifs à la consommation* (ook hier niet: *actions*.) Passabel zijn de omslachtige vertalingen: *tous les actes relatés aux biens de consommation, tous les actes pour satisfaire nos désirs matériels* (niet: *satisfaire à*). Niet onverdienstelijk: *le consumérisme mène à la violence*; in plaats van *mène à* is *est imprégné de* beter.

Zijn gewelddadig: *sont violents, entraînent la violence, sont d’un caractère violent, de nature violente*, dat zijn de beste vertalingen die ik in de variantenlijst heb aangetroffen. Als bijvoeglijk naamwoord lijkt *agressifs* me passabel, *brutal* en *cruel* niet. Wel weer passabel: *cache un processus de violence*. De poging van een inzender om het helemaal anders aan te pakken: *un monde où la violence provoque des guerres pour le pétrole et tous les biens de consommation*, is zekerlijk niet geslaagd. ‘Waarin alle consumptiedaden gewelddadig zijn’ is behoorlijk wollig taalgebruik; er zal wel mee bedoeld worden dat alle (overbodige) consumptie een aanslag op het milieu vormt, tot haat en nijd leidt en miljoenen slachtoffers veroorzaakt in de arme landen.

Beoordeling (nr. 8, oktober 2005)

Zeer goed: Camille, Flamande, Le Haut-Viennois.

Goed: Anon, Funambule, Guillemine, Maritime, Nénuphar, Tram.

Ruim voldoende: Bart, Caillou, Florette, Nanda, Petit-pois, Rijo, Souki.

Voldoende: Aliénor, Alkone Storm, Bernadette S., Borneo, Étoile, Foehn, La Nouvelle Héloïse. Pain complet, Schroothoop.

Bijna voldoende: Empereur, Fermier, Gaucho, Hélène, Lena.

Onvoldoende: Bonita, Crab, Felix, JanCee, Okrzei, Talpa.

Vertaling Frans-Nederlands

Très cher Lichtenstein

Een heel dure Lichtenstein

1

Alors que notre monde est envahi par la publicité, les dessins animés, ce qu’on appelle les mass media et la « pipolisation », le marché de l’art n’en finit pas de reconnaître la pertinence d’un art qui, au début des années 60, traitait déjà ces sujets.

Terwijl de wereld waarin wij leven wordt overweldigd door reclame, tekenfilms, door de massamedia en “tabloidisering”, blijft de kunsthandel benadrukken hoe belangrijk de kunstrichting was die, begin jaren zestig, deze onderwerpen al behandelde.

2

Les « papes » américains du mouvement qu’on appelle le pop art, Warhol et Lichtenstein, sont dès lors eux-mêmes rétroactivement starisés et les collectionneurs sont prêts à investir des sommes d’argent considérables dans une production désormais classée dans la catégorie « classique contemporain ».

De Amerikaanse “pauzen” van de pop-art, Warhol en Lichtenstein, worden dus zelf achteraf tot de sterrenstatus verheven en verzamelaars zijn bereid om grote geldbedragen te investeren in werken die voortaan worden ondergebracht in de categorie “hedendaagse klassieken”.

3

Cette saison, à New York, l’un des tableaux qui pourraient atteindre, dans ce registre, le prix le plus élevé est une toile de Roy Lichtenstein peinte en pleine période pop, en 1963. « In the Car » est une image évidemment empruntée au monde du cartoon avec tout le glamour qui l’accompagne.

Dit seizoen is in New York een van de schilderijen die in deze categorie de hoogste prijzen zouden kunnen opbrengen, een doek van Roy Lichtenstein dat hij middenin de bloeiperiode van de pop-art, in 1963, heeft gemaakt. "In the Car" is een afbeelding die duidelijk is ontleend aan de wereld van het stripverhaal met alle glamour die daarbij hoort.

4

Il est tiré de la publication *Girl Romance* de septembre 1961.

In dit geval ontleend aan Girl Romance dat in september 1961 werd gepubliceerd.

5

Christie's a consacré un catalogue entier à la toile d'un format raisonnable (76x110cm) qui avait été offerte par l'artiste à son fils Mitchell, alors âgé de 7 ans.

Christie's heeft een complete catalogus gewijd aan dit doek van behoorlijke afmetingen (76x110 cm) dat de

kunstenaar aan zijn zoon Mitchell heeft geschonken toen deze 7 jaar oud was.

6

Ce dernier la revend aujourd'hui avec une estimation de 12 millions de dollars, un montant jamais atteint jusque-là par une œuvre de Lichtenstein. Le pari est osé.

En nu wordt het doorverkocht, met een geschatte waarde van 12 miljoen dollar, een bedrag dat een werk van Lichtenstein nog nooit heeft opgebracht. Een gewaagde onderneming.

Opmerkingen: het woord 'pipolisation' zult u in de woordenboeken nog niet aantreffen. Het is gevormd uit 'people' oftewel 'la presse-people', zoals wat wij 'de roddelpers' noemen in het Frans wel wordt aangeduid. Mijn neologisme is te lelijk om succes te kunnen hebben, voor iets beters houd ik me aanbevolen.

Het woord 'cartoon' moeten we liever niet met het Nederlandse *cartoon* vertalen omdat je daarbij aan één (spot)prent denkt, terwijl hier *stripverhaal* bedoeld wordt.

Nieuwe opgave Frans-Nederlands

Les infortunes de la marquise de Sade

(1) Rares sont ceux qui savent que le marquis de Sade a été marié et que de ce mariage respectable ont vu le jour trois enfants. (2) L'oubli n'est pas la moindre des infamies subies par celle qui partageait la vie de Donation Alphonse de Sade de 1763 à 1790. (3) Racontée par Gérard Badou, la vie de Renée Pélagie de Montreuil est un véritable martyre. (4) Cette jeune fille naïve et pieuse qui s'éprend tout de suite de « son charmant marquis au caractère de feu » et fait ce serment au soir de leurs noces : « Je ne cesserai jamais de t'adorer », va bientôt être entraînée dans un tourbillon de débauche et de stupre, devenant l'auxiliaire attirée de ses vices : (5) prostituées marseillaises, soubrettes enlevées à leurs parents, sacrilèges, le jeune homme transforme son château de La Coste en théâtre du libertinage le plus effréné. (6) Après cinq années de mariage, la passion de Renée Pélagie est intacte: « Je ne vis et ne respire que pour toi ». (7) Pour lui, Renée Pélagie s'endette, elle s'occupe de ses manuscrits, achète les témoins gênants, se déguise en homme, lui fournit les instruments à ses plaisirs solitaires et ne recueille en échange que des injures. (8) Devenue obèse, usée jusqu'à la racine de ses cheveux, Renée Pélagie finira enfin par se séparer de son tyrannique époux.

Naar een artikel uit *Le Point* van 28 oktober 2004.

De vertaling van deze opgave kunt u tussen **1 en 10 februari 2006** opsturen aan drs. J.H.F. Koot, postbus 4034, 8901 EA Leeuwarden.

Nieuwe opgave Nederlands-Frans

De Metrotheorie

(1) In de New Yorkse metro leest een oude Chinese man een Chinese krant. Een zwarte jongen, die zijn wijde broek nauwelijks omhoog kan houden, rapt geluidloos mee met de muziek in zijn koptelefoon. Een jong Mexicaans echtpaar is druk in de weer met een splinternieuwe kinderwagen. Een orthodoxe jood, met lange baard en pijpenkrullen, spelt een oude Hebreeuwse tekst. (2) Mijn eigen soort – wit, 'christelijk' en van West-Europese, of zoals de Amerikanen dat noemen, Kaukasische origine – is ver in de minderheid. (3) Hoe is het mogelijk dat al deze mensen met al hun vreemde talen en gewoontes erin slagen met elkaar samen te leven? Of, zo je wilt, langs elkaar heen te leven? (4) Na negen jaar New York heb ik de Metrotheorie van de Multi-Etnische verdraagzaamheid bedacht. (5) Acht miljoen New Yorkers en een veelvoud aan bezoekers maken jaarlijks 1,3 miljard ritjes langs 450 metrostations. (6) Omdat de zitbankjes recht tegenover elkaar staan, is iedereen gedwongen elkaar ten minste een paar haltes lang te observeren. (7) Wat blijkt? Of degene die tegenover je zit nu een keppeltje draagt, een hoofddoek of een honkbalpet, of hij nu uit Tibet komt of Senegal, of hij nu een Indiase Wall Street trader is met een bonus van 1 miljoen dollar op zak of een stakkerende Duitse kunstenaar-ober, hij wil van A naar B. Net als ik.

Ontleend aan *M Het maandblad van NRC Handelsblad* van december 2005

De vertaling van deze opgave *niet* insturen. Een uitwerking ervan verschijnt in het volgende nummer van *De Talen*.

Vertaalwedstrijd 2006

Alweer een jaar voorbij! Tijd voor de ongeveer twintigste vertaalwedstrijd. Sommige inzenders hebben alle keren meegedaan, ik hoop dat ze die traditie in ere houden. Ik wil mijn bewondering uiten voor degenen die wel weten dat hun resultaat waarschijnlijk niet fameus zal zijn en tóch meedoen. Die bewondering en waardering geldt ook voor de inzenders van de maandelijkse vertalingen, ik vind het helemaal niet leuk om onvoldoendes uit te delen, maar dat hoort nu eenmaal bij het spel. Zullen we maar aan de slag gaan? Veel vertaalplezier!

Voorwaarden en opgave vertaalwedstrijd 2006

Er worden drie bescheiden prijzen beschikbaar gesteld: de eerste prijs is een boekenbon van 35 euro,-, de tweede van 25 euro,- en de derde van 15 euro.

Voorwaarden

1. De inzendingen **tussen 18 en 28 februari 2006** te sturen aan drs. J.H.F.Koot, Postbus 4034, 8901 EA Leeuwarden.
2. Op de enveloppe in de linkerbovenhoek vermelden: *vertaalwedstrijd*.
3. Vermeld boven de vertaling uw pseudoniem, uw volledige naam en adres; op de andere vellen kunt u volstaan met het pseudoniem.
4. Elke vertaling is volledig en bevat *geen alternatieven*; hebt u alternatieven waartussen u niet kunt kiezen, dan zendt u deze op een afzonderlijk vel toe, al dan niet in dezelfde envelop, al dan niet onder hetzelfde pseudoniem. Als u twee afzonderlijke pseudoniemen kiest, kunt u later zien welke oplossing door de jury beter werd gevonden. Dat geldt uiteraard niet als beide vertalingen in dezelfde categorie geplaatst worden. (U hoeft geen volledige tweede vertaling in te sturen als deze maar op één of enkele plaatsen afwijkt; als u veel alternatieven hebt, is het beter twee complete versies te leveren). U kunt ook proberen om twee heel verschillende vertalingen te maken!
5. Indien u meer dan één vertaling inzendt onder hetzelfde pseudoniem, dient u uw inzendingen te nummeren, het nummer wordt op elk vel herhaald.
6. Elk vel heeft een brede kantlijn.
7. Behoudens onvoorziene omstandigheden wordt de uitslag in september 2006 vastgesteld; de pseudoniemen van de winnaars, de eventuele eervolle vermeldingen en de lijst van inzenders, ruwweg op volgorde van waardering door de jury, worden in het septembernummer bekend gemaakt. Dit laatste alleen als een dergelijke indeling relevant is.
8. Correspondentie betreffende de wedstrijd wordt zonedig en voor zover mogelijk in *De Talen* behandeld, uitsluitend echter als die correspondentie op een afzonderlijk vel gesteld was en voorzien van pseudoniem, naam en adres.

Opgave

Bébert, le chat de Céline

Le soir, c'est le moment de la promenade. Bébert descend avec ses maîtres et il ne les lâche plus. Il aurait trop peur qu'on le perde. Il exige même qu'on lui parle. Ça le rassure. Ils s'en vont tous les trois jusqu'à la place Blanche, la Trinité, parfois même les boulevards. Bébert suit vaillamment. Il n'a qu'une seule terreur, les motos.

« Si y en avait une dans la rue, même loin, il me jaillissait dessus à pleines griffes, il me sautait comme après un arbre ... » note Céline.

Au printemps 44, l'écrivain renonce à ses promenades nocturnes. Il a reçu de nombreuses menaces. Le débarquement allié est imminent. Les attentats se multiplient. Bébert proteste. Il miaule. Il râle. En vain. Il doit rester dans l'immeuble de la rue Girardon.

Et dès le début de juin, la décision de Céline est arrêtée. Avec Lucette et Bébert, il va tenter de gagner le Danemark où il a mis de côté avant la guerre une certaine somme d'argent.

Céline a-t-il hésité un moment à emmener Bébert ?

Il reçoit à cette époque un mot de Paul Léautaud.

« Vous allez sans doute être liquidé à la Libération, lui dit en substance le solitaire de Fontenay-aux-Roses, et vous l'aurez bien cherché, je ne verserai pas une larme, mais vous pourrez mourir en paix, sachez que je suis prêt à recueillir Bébert qui seul m'importe. »

Céline a été sensible à cette proposition. Mais il ne veut pas abandonner Bébert. Il lui fait passer une visite médicale à l'hôtel Crillon. Un colonel-vétérinaire de l'armée allemande lui délivre un véritable passeport de bonne santé, avec photo et tout. Le voilà prêt.

Deze opgave is ontleend aan *Bébert le chat de Louis-Ferdinand Céline*, van Frédéric Vitoux, Éditions Grasset & Fasquelle, 1976.

Het boekje houdt het midden tussen een biografie en een essay. In de laatste roman van Céline speelt de kat Bébert een belangrijke rol en is zo een van de beroemdste katten van de literatuur geworden.

In de tekst zijn wijzigingen aangebracht.

De zeemansgids van Blaeu

Der Seemannsführer von Blaeu

Van de redacteur

Alle lezers en lezeressen wens ik, evenals andere jaren, aan het begin van dit nieuwe jaar en deze nieuwe jaargang een voorspoedig en gelukkig Nieuwjaar toe. Laten we hopen dat we allen in 2006 een goede gezondheid mogen genieten en dat dit laatste ook moge blijken uit het feit dat u uw redacteur maandelijks met een groot aantal vertaalinzendingen van hoge kwaliteit verrast.

Ik ben opnieuw graag bereid de door mij gecorrigeerde vertalingen aan u persoonlijk terug te zenden, mits u een gefrankeerde en aan u zelf geadresseerde enveloppe insluit. In het afgelopen jaar heeft ongeveer een kwart van de inzenders reeds van deze mogelijkheid gebruik gemaakt.

JAN VAN MEGEN

1

Blaeu was één van de vele goed verkopende uitgevers en drukkers in Amsterdam.

Blaeu war einer der vielen Verleger und Drucker in Amsterdam, die reißenden Absatz fanden.

De zeemansgids van Blaeu: *Blaeus Seemannsführer, Blaeus Führer für Seeleute / Seefahrer.* Het substantief *Führer* duidt o.a. een boek aan dat bepaalde informatie verschaft. Ook in samenstellingen komt *Führer* in deze betekenis voor, bijv. *Hotelführer, Reiseführer, Stadtführer.* Er is derhalve geen reden af te wijken zoals in *Atlas für Seeleute, Seehandbuch, Seemannsleitfaden.* *Navigationsführer* heeft een ruimere betekenis dan *Seemannsführer.* Tussen *Seemann* en *Seefahrer* is een verschil. Volgens Duden-Das große Wörterbuch der deutschen Sprache is een *Seemann* namelijk *jmd., der auf einem Seeschiff beschäftigt ist* (pag. 3053) en een *Seefahrer*: *jmd., der (bes. als Kapitän eines Segelschiffes) weite Seefahrten, Entdeckungsfahrten macht* (pag. 3051). De gids zal wel primair voor deze laatste categorie bedoeld zijn, maar in onze tekst staat toch het ruimere begrip 'zeeman': *Seemannsführer.* Het gebruik van *von* is correct; vergelijk *ein Gemälde von Rembrandt.* *Von* heeft hier de betekenis van "gemaakt door". Ook de genitief is mogelijk, voorop- of nageplaatst. Let erop dat de genitief bij eigennamen door een -s wordt gevormd: *Blaeus.* Een apostrof komt alleen bij eigennamen op een sisklank voor: *Glinz' Grammatik.* Het

gebruik van het bepaald lidwoord is eveneens mogelijk, *der Seemannsführer des Blaeu,* maar dit is toch hoofdzakelijk beperkt tot klassieke eigennamen op een sisklank, bijv. *der Tod des Perikles.*

Blaeu was één van de vele goed verkopende uitgevers en drukkers in Amsterdam: *Blaeu war einer von den vielen gut verkaufenden Verlegern und Druckern Amsterdams. Blaeu galt als ...* wijkt iets af; in de tekst staat dat hij één van die uitgevers was en niet dat hij als zodanig gold. "Eén" wordt hier zelfstandig gebruikt, is dus een 'Substantivvertreter' en niet een 'Substantivbegleiter'. Anders geformuleerd, het gaat hier om het onbepaald voornaamwoord en niet om het lidwoord. De vorm als lidwoord luidt *ein,* als voornaamwoord *einer.* Deze laatste vorm moet in geslacht overeenkomen met het volgend substantief: *einer meiner Brüder, eine ihrer Schwestern, eines seiner Kinder.* In plaats van de genitief mag ook het voorzetsel *von* worden gebruikt: *einer von meinen Brüdern.* De datief-n mag dan niet worden vergeten; dus in de tekst: *einer von den ... Verlegern und Druckern.* *Viel* is qua verbuiging als een adjectief te beschouwen: *die vielen Bücher, viele Bücher.* Het verdient de voorkeur – zeker gelet op de nieuwe spelling – *gut verkaufend* als twee woorden te schrijven. Dit deelwoord kan uiteraard in een betrekkelijke bijzin worden omgezet: *die gut verkauften, deren Publikationen / Veröffentlichungen sich gut verkaufen ließen.* *Erzeugnisse* kan ook wel en ook – moderner geformuleerd – *kommerziell erfolgreich.* *Reißenden Umsatz haben* bestaat niet; *reißend* komt in dit verband wel voor in combinatie met *Absatz*: [*deren Publikationen*] *reißenden Absatz fanden.* *Ausgeber* bestaat niet, *Herausgeber* heeft op de inhoud van een publicatie betrekking. Daarentegen is de *Verleger* degene die voor de technische en commerciële zaken verantwoordelijk is: *Verleger und Drucker.* Vervanging door *Verlage* en *Druckereien* is accoord, maar let op het meervoud *Verlage! Drucker* is een foutief meervoud van *Drucker* of heeft een geheel andere betekenis. Mannelijke zelfstandige naamwoorden op *-er* krijgen in het meervoud, behoudens enkele uitzonderingen, geen umlaut en geen uitgang: *der Araber – die Araber.*

2

Het is geen toeval dat de beste kaartenmakers van Europa uit de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden kwamen.

Es ist kein Zufall, daß die besten Kartenmacher Europas aus der Republik der Sieben Vereinigten Niederlande kamen.

Het is geen toeval dat de beste kaartenmakers van Europa: *es ist nicht zufällig, daß die besten Kartenzeichner / Kartenhersteller von / in Europa.* Door de tegenwoordige tijd te gebruiken, wordt het een en ander als een algemeen feit gepresenteerd, als iets dat ook nu nog zo gezien wordt. Er is geen reden de verleden tijd te kiezen. Toevoeging van *denn auch*, wat een conclusie aanduidt, is juist, maar niet *dann auch*. *Macher* komt als tweede deel van een samenstelling in het Duits regelmatig voor, bijv. *Filmemacher, Liedermacher, Fernsehmacher*. Zo kan ook *Kartenmacher* worden gevormd. Hetzelfde geldt voor *Kartenzeichner* en *Kartenhersteller*. *Kartograph / -f* is eveneens juist, maar hier niet *Landkartenmacher*.

uit de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden kwamen: *aus der Republik der Sieben Vereinigten Niederlande stammten.* De naam van deze republiek luidt, zoals hier genoemd; er zijn dus geen wijzigingen mogelijk. Ook geen kleine letters *sieben* of *vereinigt*. *Vereint* in plaats van *vereinigt* is dus ook niet toegestaan. Het (gedeeltelijk) onvertaald laten van de naam is niet correct. Het voorzetsel *aus* heeft op *Republik* betrekking, maar niet meer op *Niederlande*. *Niederlanden* is dus foutief. Der Brockhaus in fünf Bänden (pag. 28, deel 4) geeft de volgende informatie: “Die Utrechter Union (23.1.1579) führte daher zur Vereinigung der sieben nördl. Provinzen (Holland, Seeland, Utrecht, Geldern, Overijssel, Friesland, Groningen); diese sagten sich 1581 ganz von Spanien und vom Hause Habsburg los und bildeten die Republik der Sieben Vereinigten Niederlande”. *Herkommen aus* is onjuist.

3

Haar schepen beheersten de wereldzeeën en de internationale handel bracht een enorme welvaart, waarvan vooral Amsterdam wist te profiteren.

Ihre Schiffe beherrschten die Weltmeere, und der internationale Handel brachte einen ungeheuren Aufschwung, von dem besonders Amsterdam zu profitieren wußte.

Haar schepen beheersten de wereldzeeën: *ihre Schiffe beherrschten die Weltmeere.* Er zijn hier nauwelijks varianten mogelijk: *die Schiffe dieser* is verouderd en erg formeel. Het bezittelijk voornaamwoord *ihre* verwijst naar *die Republik der Sieben Vereinigten Niederlande*; de vrouwelijke vorm is daarom noodzakelijk. *Dominieren* is geen verbetering. *Weltseen* bestaat niet; *Ozeane* wijkt enigszins af, is iets enger in zijn betekenis (passabel).

en de internationale handel bracht een enorme welvaart: *und der internationale Handels- / Geschäftsverkehr führte zu einem enormen Wohlstand.* Volgens de oude spellingsregels (niet meer volgens de nieuwe) dient er voor een volledige deelzin (= predicat + subject + ...) een komma te staan, ook als deze door *und* met de andere deelzin wordt verbonden. *Der Außenhandel* lijkt me in betekenis eveneens identiek aan *internationaler Handel*. *Verursachen* wordt bij voorkeur met andere, vooral inhoudelijk negatieve subjecten verbonden, zoals *Katastrophe*. *Erbringen* en *herbeibringen* zijn foutief. *Riesig, gewaltig, sagenhaft* zijn goed; *groß* is te algemeen,

überwältigend wijkt onnodig af. Bij adjectieven op *-el* en *-er* valt de *-e* van de laatste lettergreep van het adjectief weg: *ein ungeheurer Aufschwung, ein dunkler Anzug*; bij adjectieven op *-en* blijft deze *-e* gewoonlijk behouden: *eine goldene Uhr*. *Die Wohlfahrt* is ‘de sociale zorg, sociale dienst’, bijv. *von der Wohlfahrt betreut werden; das Wohl[ergehen]* is ‘het welzijn, welbevinden’.

waarvan vooral Amsterdam wist te profiteren: *von dem vor allem / insbesondere Amsterdam zu profitieren wußte.* *Wovon* is enigszins informeel en spreektaalig (passabel); de genitief is foutief. *Von welchem* is te formeel resp. verouderd (eveneens passabel). Wanneer als werkwoord *ausnutzen* wordt gebruikt, dan moet de accusatief *den* worden gekozen. *Hauptsächlich* is een spelfout; *zumal [da]* komt vooral als voegwoord voor. *Profit / Nutzen ziehen aus* (liever niet *von*) zijn juist, hoewel *profitieren von* de voorkeur verdient. ‘Weten te + inf.’ is in het Duits *wissen zu + Inf.*, bijv. *sie wußte das Rätsel zu lösen = es gelang ihr, das Rätsel zu lösen*. Eventueel kan ook het algemenere *können* worden gebruikt, maar niet de conjunctief *könnte*. Ook het onvertaald laten van ‘weten te’ is niet correct.

4

De stad trok geleerden, kunstenaars en gelukzoekers aan.

Die Stadt zog Gelehrte, Künstler und Glücksjäger an.

De stad trok geleerden, kunstenaars en gelukzoekers aan: *die Stadt lockte Gelehrte / Intellektuelle, Künstler und Glücksritter an.* Het werkwoord *anziehen* heeft o.a. de betekenis *in seinen Bann ziehen, eine große Anziehungskraft ausüben, anlocken*, bijv. *die Ausstellung zog viele Besucher an* (Duden-Universalwörterbuch, pag. 130). Ook *es zog ... in die Stadt* met het onpersoonlijke, wat mysterieuze *es* als subject is prima, maar niet *heranziehen*. *Gelehrten* en *Gelehrter* zijn natuurlijk grammaticaal foutief, omdat *ein Gelehrter* een gesubstantiveerd adjectief is, d.w.z. dat de adjectief-verbuiging van toepassing is. *Glücksucher* bestaat niet, *Abenteurer* is iets algemener, maar goed. Niet: *Abenteurerer*.

5

Kortom, er was in het begin van de zeventiende eeuw genoeg talent, kennis en geld voorhanden om een bloei van de Nederlandse cartografie mogelijk te maken.

Kurz, es gab Anfang des siebzehnten Jahrhunderts genug Talent, Wissen und Geld, um eine Blüte der niederländischen Kartographie zu ermöglichen.

Kortom, er was in het begin van de zeventiende eeuw genoeg, talent, kennis en geld voorhanden: *kurzum, es waren am / im Anfang des siebzehnten Jahrhunderts genügend Talent, Kenntnisse und Geld vorhanden / da.* Iets omvangrijker geformuleerd: *kurz und gut, kurz gesagt / gefaßt*. Wanneer *es gab* wordt gebruikt, dan vormen *Talent* etc. het accusatief-object. Gebruikt u echter *war[en]*, dan doet zich de vraag voor of de persoonsvorm in het enkelvoud moet staan of in het meervoud. Duden-Richtiges und gutes Deutsch (pag. 412) geeft het volgende antwoord: “Bei formelhaften

Subjekten, die oft aus Teilen ohne Artikel o.ä. bestehen, steht das Verb (Finitim) im Singular, wenn das Subjekt als Einheit aufgefaßt wird. Der Plural ist zu setzen, wenn die Vorstellung einer Mehrheit ausgedrückt werden soll". Deze regel is nogal ruim geformuleerd, maar biedt anderzijds voor deze zin voldoende houvast: *es war[en] ... genug Talent, Kenntnis und Geld vorhanden*, maar *es waren ... genug Talent, Kenntnisse und Geld vorhanden*. *Anfang* + maand / jaar of genitief staat bij voorkeur zonder voorzetsel: *Anfang Mai, Anfang des Jahres*. *Am / im / zu Anfang* betekent met name "in het begin, aanvankelijk", bijv. *am Anfang war sie damit zufrieden*. *Anfangs* is een bijwoord; alleen in de omgangstaal komt het als voorzetsel + gen. voor. *In genügendem Maße* is juist en ook *Begabung*, hoewel dit laatste geen verbetering is van *Talent*. Met 'kennis' is hier de *Know-how* bedoeld; dit woord is wellicht te modern om in deze tekst te gebruiken. In het Duits zou ik dan het liefst *Wissen* gebruiken of *Kenntnisse* in het meervoud. *Vorrätig* doet vooral aan concrete objecten denken.

om een bloei van de Nederlandse cartografie mogelijk te maken: *um eine [hohe] Blüte der niederländischen Kartographie möglich zu machen*. Inleiding van de bijzin met een betrekkelijk voornaamwoord is correct: *die ... ermöglichen*. *Aufschwung* heeft vooral op de economische situatie betrekking (passabel), *Blühen* en *Erbühen* zijn niet juist. Grammaticaal correct, maar niet fraai is: *um es der niederländischen Kartographie zu ermöglichen, zur Blüte zu kommen*.

6

In korte tijd veroverden Amsterdamse uitgevers de Europese kaartenmarkt en de drukkerij van Blaeu was het meest succesvol.

In kurzer Zeit eroberten Amsterdamer Verlage den europäischen Kartenmarkt, und die Druckerei von Blaeu war die erfolgreichste.

In korte tijd veroverden Amsterdamse uitgevers de Europese kaartenmarkt: *innerhalb kurzer Zeit eroberten Verleger aus / in Amsterdam den europäischen Markt für Kartographie / See- und Landkarten*. In kürzester (= zeer kort) en absehbarer Zeit (= afzienbaar) wijken onnodig af. Afleidingen van steden-namen komen doorgaans tot stand door -er toe te voegen. Er vindt geen verdubbeling van medeklinkers plaats en de hoofdletter blijft steeds gehandhaafd: *Amsterdamer, Kölner, Klever, Verlagshäuser* is juist, *Herausgeber* niet, om de bovengenoemde reden. *Die Markt* is een fout tegen het geslacht. **en de drukkerij van Blaeu was het meest succesvol:** *und Blaeus Druckerei war [dabei] die erfolgreichste*. Aansluiting met *wobei* is prima: *wobei Blaeus Druckerei ... war*. *Die Offizin* is verouderd, niet gebruiken dus. De superlatief van adjectieven wordt in principe gevormd door toevoeging van -[e]st aan het bijvoeglijk naamwoord. Omschrijvingen met [am] *meist[en]* zijn niet toegestaan: *das sympathischste Mädchen unserer Klasse*. Moeilijker is de vraag of hier *die erfolgreichste* of *am erfolgreichsten* moet worden gebruikt. Er moet *die erfolgreichste* staan, omdat *Druckerei* kan worden toegevoegd. Vergelijk: *von seinen Brüdern ist er der älteste*

[*Bruder*] = hij is het oudst; *von den deutschen Flüssen ist dieser der schönste [Fluß]* = deze is het mooist. Maar: *an dieser Stelle ist der Fluß am breitesten*; hier is *Fluß* niet te herhalen. *Das erfolgreichste* is in zin 6 overigens foutief, omdat *erfolgreichst* op *die Druckerei* terugslaat.

7

Het begin van dit familiebedrijf was heel bescheiden: de grondlegger van de drukkerij begon in de haringhandel van zijn oom.

Der Anfang dieses Familienbetriebes war sehr bescheiden: Der Gründer der Druckerei begann in der Heringshandlung seines Onkels.

Het begin van dit familiebedrijf was heel bescheiden: *der Beginn dieses Familienunternehmens / -geschäfts war ganz bescheiden*. *Die Anfänge* is juist. Een *Unternehmen* is meestal wat groter, *Betrieb* is hier daarom te prefereren. *Einfach* in plaats van *bescheiden* is geen verbetering (passabel). **de grondlegger van de drukkerij begon in de haringhandel van zijn oom:** *der Gründer der Druckerei fing in dem Heringshandel / -geschäft seines Onkels [zu arbeiten] an*. *Grundleger* bestaat niet; *Begründer* heeft met name op een leer e.d. betrekking, bijv. *Leibniz war der Begründer der Monadologie* (Duden-Universalwörterbuch, pag. 222). *Beginnen* en *anfangen* kunnen zonder object voorkomen. Toevoeging van *zu arbeiten* of [*als Lehrling ... beginnen*] zijn juist, maar niet noodzakelijk. Samenstellingen met *Hering-* als eerste lid hebben allemaal een verbindings-s: *Heringfang, Heringssalat, Fischhandlung* is te algemeen. De genitief mag hier niet worden vervangen door *von* + datief. Het voorvoegsel *an-* van *anfangen* moet aan het einde van de zin staan: *er fing in der Heringshandlung seines Onkels an*.

8

Uit een bewaard gebleven brief blijkt dat de jonge Willem Jansz. Blaeu (1571-1638) het daar niet naar zijn zin had; zijn hart ging uit naar wiskunde en astronomie.

Aus einem erhalten gebliebenen Brief geht hervor, daß es dem jungen Willem Jansz. Blaeu (1571-1638) dort nicht so recht gefiel; seine Vorliebe galt der Mathematik und Astronomie.

Uit een bewaard gebleven brief blijkt: *aus einem noch erhaltenen / [auf]bewahrten / aufgehobenen Brief ergibt sich*. In combinatie met 'gebleven' is 'bewaard gebleven' vooral *erhalten geblieben*, bijv. *die erhalten gebliebenen Denkmäler*. Zonder *geblieben* verdient het aanbeveling adverbia als *noch, bis jetzt / heute* toe te voegen. Voor 'blijken' komen diverse vertalingen in aanmerking; deze zijn doorgaans niet uitwisselbaar, omdat de syntactische context de keuze bepaalt. In combinatie met *aus* wordt *hervorgehen* of eventueel *sich ergeben* gebruikt, maar met het subject *es* is *sich zeigen* het aangewezen werkwoord: *es hat sich gezeigt, daß sie ...*. Daarentegen verlangt *sich erweisen* een zinsdeel met *als*: *Er erwies sich als ein Schwindler*. In deze zin is ook nog wel *daran läßt sich erkennen, daß ...* mogelijk.

dat de jonge Willem Jansz. Blaeu (1571-1638) het daar niet naar zijn zin had: *daß es dem jungen Willem Jansz. Blaeu (1571-1638) da nicht [so] besonders gefallen hat.* De meeste vertalingen zijn nogal omschrijvend, waarvan me *er hat dort nicht so gern / nur ungern gearbeitet* het beste beviel, maar de vertaling wijkt toch iets af. *Sich nicht wohl fühlen* is passabel, hoewel dit vooral op iemands gezondheidstoestand betrekking heeft. Omdat het werkwoord in de hoofdzin ‘blijken’ luidt, is er geen sprake van indirecte rede. ‘Blijken’ duidt op een realiteit, dus indicatief en niet conjunctief. Een meer letterlijke vertaling zou kunnen luiden: *es war dort nicht so recht nach seinem Wunsch.*

zijn hart ging uit naar wiskunde en astronomie: *sein Herz gehörte der Mathematik und Astronomie.* Goede vertalingen zijn verder: *sein [besonderes] Interesse galt der ...; er hatte ein offenes Herz für ...; er war der ... zugetan; er fühlte sich zur ... hingezogen; Mathematik und Astronomie lagen ihm am Herzen; er gab sich der ... hin, er war an ... interessiert.* Bij gebruik van *gelten* is het lidwoord verplicht, namelijk om de datief te signaleren. Dus niet: *seine Vorliebe galt Mathematik.* De andere voorgestelde vertalingen met *Herz* hebben geen figuurlijke betekenis.

9

In 1595 trok hij naar Denemarken om in de leer te gaan bij de beroemde sterrenkundige Tycho Brahe.

Im Jahre 1595 zog er nach Dänemark, um bei / zu dem berühmten Anstronomen Tycho Brahe in die Lehre zu gehen.

In 1595 trok hij naar Denemarken: *1595 machte er sich auf den Weg nach Dänemark.* In 1595 is foutief; het voorzetsel kan alleen samen met het substantief *Jahr* worden gebruikt. *Reisen* is correct; *Danmark* niet.

om in de leer te gaan bij de beroemde sterrenkundige Tycho Brahe: *um bei dem namhaften Astronomen Tycho Brahe eine Lehre zu machen / eine Lehrstelle anzutreten.* Ook: *wo er ... ging.* *Astronom* en *Astrologe* zijn vreemde mannelijke persoonsaanduidingen en worden derhalve zwak verbogen. Vergelijk: *der Pilot, des Piloten; der Student, des Studenten, der Geologe, des Geologen.* *Sternkundig* bestaat als adjectief wel, het gesubstantiveerde adjectief kom ik evenwel nergens tegen (passabel). Let op de verbuiging; hier zou moeten staan *bei dem berühmten Sternkundigen.*

10

Na terugkomst in Amsterdam ging hij aan de slag als globemaker; al snel gaf hij ook kleine kaarten en wandkaarten uit.

Nach seiner Rückkehr nach Amsterdam wandte er sich der Herstellung von Globen zu; schon bald brachte er auch kleine Karten und Wandkarten heraus.

Na terugkomst in Amsterdam ging hij aan de slag als globemaker: *nach seiner / der Wieder- / Heimkehr nach / in*

Amsterdam fing er an / begann er, Globen herzustellen / zu machen. Ook: *nachdem er ... nach Amsterdam zurückgekehrt war.* De eenvoudigste vertaling van ‘aan de slag gaan’ is *sich an die Arbeit machen*, maar hier ook *sich auf die Herstellung von Globussen verlegen, die Arbeit als Globenhersteller / -macher / -bauer / -kartierer beginnen, zunächst tätig sein als Hersteller von Globen.*

al snel gaf hij ook kleine kaarten en wandkaarten uit: *und schnell / bald darauf gab er auch kleinformatige Karten und Wandkarten heraus.* *Verlegen* is goed, eventueel ook *edieren, veröffentlichen*, maar *erscheinen, herstellen, ausgeben* zijn onjuist.

11

In 1608 kwam de zeemansgids *Licht der zeevaart* van de pers; Willem maakte hiermee naam als maritiem kaartenmaker.

Im Jahre 1608 kam der Seemannsführer “Licht der zeevaart” aus der Presse; Willem machte sich hierdurch einen Namen als maritimer Kartenmacher.

In 1608 kwam de zeemansgids *Licht der zeevaart* van de pers: *1608 rollte der Führer für Seefahrer / Seeleute “Licht der zeevaart” von der Presse, von der Druckerpresse.* De uitdrukking kan hier prima als uitdrukking in het Duits worden weergegeven; dus niet de algemenere vertalingen: *[im Druck] erscheinen, herauskommen, [aus]gedruckt werden, druckfrisch sein.*

Willem maakte hiermee naam als maritiem kaartenmaker: *mit dem / wodurch Willem sich als nautischer Kartenzeichner einen Namen machte. Einen guten Ruf bekommen / erwerben* is eveneens juist. Let erop dat het reflexivum *sich* (= datief) in *sich einen Namen machen* noodzakelijk is. *Als Hersteller maritimer Karten* is goed. De woordgroep met *als* verwijst naar het subject van de zin en moet derhalve in de nominatief staan: *als maritimer Kartenmacher*, hoewel theoretisch ook een verwijzing naar de datief *sich* mogelijk zou moeten zijn. *Maritim* mag uiteraard niet onverbogen blijven; het begeleidt immers als attribuut een zelfstandig naamwoord.

Michiel Slütter, in: *Vivant*, nr. 3, 2003, pag. 41

Beoordeling (nr. 8, oktober 2005)

zeer goed: Bücherwurm, Gopi, Kire, Ab
goed: Arnold, Felix, Balmoral, Puck, Eline, Solo,
Waldvogel, Zauberflöte, Van de Boerakker.

ruim voldoende: Hannover, Jetewe, Esperstedt,
Hauke, Lorien, Zeemeermin, Angelina, Posje,
Schimmi.

voldoende: Freiherr, Chico, Frau Antje, Schans,
Sanber, Mäusebussard, GmbH, Gloia, Difflös.

bijna voldoende: Tobias, Freija.

onvoldoende: JanCee, Okrzei.

Christel: verkeerde vertaling ingezonden.

Handel über die Weltmeere

Handel over / via de wereldzeeën

1

Das Meer als Menschen und Schiffe verschlingendes Ungeheuer, als gefährlicher und doch nicht zu vermeidender Weg ohne Wegmarken geriet im zwanzigsten Jahrhundert nach und nach aus dem Sinn.

De zee als monster dat mensen en schepen verslindt, als gevaarlijke en toch niet te vermijden / onvermijdelijke route zonder weg- / routemarkeringen [ge]raakte in de twintigste eeuw langzamerhand in vergetelheid.

Aus dem Sinn geraten: de betekenis van ‘Sinn’ is hier *gedachte, denken, herinnering*. De uitdrukking ‘aus dem Sinn geraten’ betekent zoveel als *vergeten worden, er niet meer aan denken*.

2

Die alltägliche Drohung des Meeres ebenso wie seine Lockung waren in der Vorstellung einer großen, außergewöhnlichen Meereskatastrophe gewichen.

De dagelijkse dreiging van de zee alsook / alsmede haar verlokking waren als voorstelling geweken voor een grote, uitzonderlijke zee ramp / -catastrofe.

Seine Lockung: ‘seine’ verwijst naar ‘das Meer’; in het Nederlands is de *zee* vrouwelijk. Als bezittelijk voornaamwoord verdient daarom *haar* de voorkeur. Ook *verleiding, lokroep, aantrekkingskracht* zijn juist.

In der Vorstellung: een vrijere vertaling luidt *de voorstelling van de dagelijkse bedreiging door de zee alsook van haar verlokking was geweken voor ...*

3

Denn der Untergang der “Titanic” 1912 war genau das, was man sich schon gar nicht mehr vorzustellen vermochte.

Want de ondergang van de “Titanic” in 1912 was precies / exact dat[gene] wat men zich al helemaal niet meer kon voorstellen.

Vermögen: dit werkwoord, dat met ‘zu’ + inf. moet worden verbonden, heeft nagenoeg dezelfde betekenis als ‘können’. Stilistisch is het enigszins formeler dan ‘können’.

4

Wahrscheinlich ist das auch einer der Gründe, warum dieses Unvorstellbare so anziehend für den Film ist.

Waarschijnlijk is dat ook een van de redenen waarom dit onvoorstelbare zo aantrekkelijk is voor de film.

Gründe, warum ... : enigszins vrijer vertaald en daarmee iets gebruikelijker in het Nederlands: *wellicht is dit een van de redenen die dit onvoorstelbare thema / gebeuren voor de film*

zo aantrekkelijk maken. Let erop dat in de bijzin van deze vertaling de persoonsvorm in het meervoud moet staan., omdat *die* (= onderwerp van de bijzin) op *reden* betrekking heeft.

5

Im Untergang der Titanic schien das Meer noch einmal in einem Sinn existentiell geworden zu sein, den die Perfektionierung der Schifffahrt fast vollständig verdrängt hatte.

In / door de ondergang van de Titanic leek de zee nog eens / een keer in haar aard werkelijk[heid] te zijn geworden [, een aard,] die door de perfectionering van de scheepvaart bijna volledig was verdrongen.

Sinn: de betekenis van ‘Sinn’ is hier “Bedeutung, die einer Sache innewohnt”, in vertaling *aard, karakter, wat de zee betekent*. Een prima vertaling is voorts: *het karakter van de zee leek in de ondergang van de Titanic nog een keer werkelijkheid te zijn geworden*.

6

Das Meer als Verkehrsweg kannte ebenso wie die Straße oder das Gleis scheinbar nur noch Unfälle, bedauerliche, traurige und auch schreckliche, besaß aber nicht mehr jene dunkle, unfaßbare, unbeherrschbare Gewalt, die bis in die jüngste Zeit das Leben ganzer Gesellschaften prägte.

De zee als route voor het verkeer kende net / juist als de weg en het spoor – zo lijkt het / blijkbaar – alleen nog [maar] ongelukken, betreurenswaardige, treurige / trieste en ook verschrikkelijke, maar [anderzijds] had ze ook niet meer die donkere, ongreepbare, ontembare macht / kracht die tot in het jongste / recente verleden op het leven van hele samenlevingen een stempel heeft gedrukt.

Jener: dit aanwijzend voornaamwoord kan aangeven dat iets [ver] verwijderd is, bijv. *nicht dieses Haus, sondern jenes*, of dat iets als algemeen bekend wordt verondersteld, bijv. *jene Nüchternheit der Niederländer* = die [algemeen bekende] nuchterheid van de Nederlanders, die nuchterheid waarom de Nederlanders algemeen bekend staan.

Prägen: dit betekent eigenlijk ‘stempelen’, bijv. *eine Münze in Gold prägen*, maar komt tegenwoordig vooral in figuurlijke betekenis voor ‘een stempel drukken op, vormen, kenmerken, beïnvloeden’, bijv. *sein Leben wurde durch Krankheiten geprägt*.

7

Der Tsunami hat, wiederum als katastrophischer Fall, in Erinnerung gerufen, daß das Meer nicht beherrschbar ist.

De tsunami heeft, opnieuw als [een] rampzalig[e] gebeurtenis / geval, in herinnering gebracht dat de zee niet te beheersen is.

(Sich) etwas in [die] Erinnerung rufen: dit betekent letterlijk ‘iets weer in de herinnering terugroepen’ of in gebruikelijker

Nederlands ‘zich iets herinneren’, wanneer de woordgroep reflexief is gebruikt. Niet reflexief: ‘iem. aan iets herinneren, aan iets doen denken.’

8

Mögen Radar und Satelliten-Navigation, moderne Schiffsbautechniken und Rettungssysteme die Gefahren des Meeres besser abwehren lassen, mag der Passagier auf einem Kreuzfahrtschiff noch so gelassen von der Reling seines Ozeanriesen auf die Fluten herabschauen, das Meer bleibt tiefer, als unsere Vorstellung reicht.

Ook al zijn door radar en navigatie per satelliet, [door] moderne scheepsbouwtechnieken en reddingsystemen de gevaren van de zee beter af te wenden, ook al kijkt de passagier op een cruiseschip nog zo gelaten van de reling van zijn oceaans reus omlaag / naar beneden naar de

zeebaren / golven [van de zee], de zee blijft dieper dan onze voorstelling rijkt / dan wij ons kunnen voorstellen.

Mögen: het modale hulpwerkwoord *mögen* heeft niet alleen de betekenis ‘graag willen’ e.d., maar komt ook regelmatig als werkwoord van toegeving (= concessief) voor: *was er auch sagen mag, ich glaube ihm nicht. Mögen* staat dan vaak aan het begin van de bijzin (zie zin 8) of wordt door *w*-woorden + *auch* [immer] begeleid: *wie alt sie auch sein mag, sie kennt noch alle Namen ihrer Enkelkinder.*

Flut: dit heeft twee betekenissen: ‘vloed’, bijv. *Ebbe und Flut*, en ‘grote watermassa’, bijv. *viele kamen in den Fluten um*. In deze betekenis komt het ook figuurlijk voor: *in der Flut der Menschenmenge, eine Flut von Briefen.*

Michael Jeismann, in ‘Reiseblatt’, van de *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, 13 oktober 2005.

Nieuwe opgave Duits-Nederlands

Das Gymnasium sucht Kunden

- 1 Es ist immer wieder erstaunlich, wie rasch sich manches zum Besseren wendet, sobald ein klein wenig Wettbewerb herrscht.
- 2 Und selbst Spuren von Marktwirtschaft in Bereichen, wo niemand sie heute mehr vermutet, können dazu führen, daß plötzlich und unerwartet Energien freigesetzt werden, eine vorher nicht gehante Kreativität entfaltet wird.
- 3 Genau dies läßt sich heute zum Beispiel an vielen Schulen beobachten.
- 4 Solange der große Ansturm auf die Klassen herrschte, war die Penne ein typischer “Anbietermarkt”.
- 5 Der Lehrer saß am längeren Hebel; die Eltern mußten froh sein, wenn ihre Sprößlinge überhaupt genommen wurden und dankbar, wenn sie einigermaßen regelmäßig Unterricht erhielten.
- 6 Ob die Lehrer für das Fach ausgebildet waren oder nicht, ob sie ihren Unterricht phantasievoll gestalteten und zum

Lernen motiveren konnten – wer wagte danach zu fragen?

- 7 Inzwischen hat sich die Lage gründlich gewandelt.
- 8 Ähnlich wie zuvor schon die Kindergärten müssen nun Hauptschulen, Gymnasien und Gesamtschulen darum bangen, ob sie genügend Anmeldungen bekommen; andernfalls droht über kurz oder lang die Schließung.
- 9 Und siehe da: Immer mehr Schulleiter sorgen sich nun um den Ruf ihrer Schule, versuchen, schlechte Pädagogen loszuwerden, reden Lehrern ins Gewissen, die besonders gern und häufig krank sind.
- 10 An vielen Schulen wird jetzt entdeckt, daß sich aus diesen Anstalten mehr machen läßt als eine bloße Wissenspresse.

Uit: *Die Zeit*, 20 april 1984.

De vertaling van bovenstaande tekst kunnen abonnees inzenden tussen **1 en 10 februari 2006** naar mijn adres: Dr. J. van Megen, Van Stiphoutstraat 1, 6561 EX Groesbeek. De uitwerking van de opgave verschijnt in het aprilnummer 2006.

Nieuwe opgave Nederlands-Duits

Katrina, Rita en Gordon

- 1 Sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw gebruiken Amerikaanse weerkundigen een alfabetische lijst met namen om stormen te benoemen.
- 2 In 1953 werden er alleen nog maar vrouwennamen gebruikt, maar in 1979 werden er op aandringen van

vrouwengroeperingen ook mannennamen aan de lijst toegevoegd.

- 3 Tegenwoordig zijn meteorologen nog beter voorbereid: ze hebben voldoende namen verzameld voor een periode van zes jaar – drie mannelijke en drie vrouwelijke voor elke letter van het alfabet (behalve de Q, U, X, Y en Z).

- 4 Aan het einde van een periode van zes jaar beginnen ze aan een nieuwe lijst.
- 5 Met het oog op de herkenbaarheid en waarschuwings-systemen zijn vooral korte namen gekozen.
- 6 Elke regio waar stormgevaar dreigt, heeft inmiddels een eigen namenlijst, samengesteld door plaatselijke meteorologische instituten onder leiding van de Wereld Meteorologische Organisatie.
- 7 Sommige lijsten beginnen elk seizoen opnieuw bij de A, andere borduren voort op het jaar ervoor.
- 8 Tenzij de naam van een zeer verwoestende storm met pensioen wordt gestuurd (Charley, Frances, Ivan en Jeanne uit 2004 zijn onlangs van de lijst geschrapt), worden de namen telkens opnieuw gebruikt.
- 9 Jaarlijks ontstaan er wereldwijd zo'n tachtig tropische cyclonen; toch is het aantal Atlantische stormen dat een naam krijgt, sinds 1995 gestegen van circa tien naar maar liefst negentien.

Whitney Dangerfield, in *National Geographic*, november 2005, pag. VII.

Deze opgave dient u **niet** in te zenden. De uitwerking ervan verschijnt in het volgende nummer van *De Talen*.

Richtig oder falsch

IA Richtig

- 1 Es fehlt vielen Menschen an genügend Mitteln für den Unterhalt.
- 2 In den Augen vieler deutscher Jugendlicher setzen sich Politiker nicht mehr für die Belange / Interessen ihrer Wähler ein.
- 3 Gerade in der Familie ist schon länger ein Wandel in der Beziehung zwischen Kindern und Eltern festzustellen.
- 4 Bei dir fehlt ein Rad / Rädchen.
- 5 In Afghanistan sind Frauen wenigstens vor dem Gesetz Männern gleichgestellt.

IB Commentaar

- 1 In de vaste verbinding **es fehlt jmdm. an etwas (= dat.)** vormt *es* het onpersoonlijk onderwerp van de zin; de persoonsvorm moet derhalve in het enkelvoud staan. Zojuist is al aangegeven dat de persoon een datief moet zijn, *vielen Menschen*, en dat ook het voorzetsel *an* hier de datief krijgt: *an Mitteln*. Duden-Stilwörterbuch (pag. 267) vermeldt diverse voorbeelden met **für**, bijv. *mir fehlt das Geld für die Reise*. In de bovenstaande zin is echter *zu* met de betekenis van een doel (finaal) zeker niet uit te sluiten: *Mittel zum Unterhalt* = middelen om in zijn / haar levensonderhoud te voorzien.
- 2 **In den Augen** + gen. is een vast idioom met de betekenis 'nach Ansicht von' (Duden-Stilwörterbuch, pag. 101). Zo ook: *in meinen, deinen Augen* etc.

Viel is een onbepaald voornaamwoord, maar gedraagt zich morfosyntactisch (wat de vormen betreft) als een adjectief. Dit geldt voor *viel* zelf, maar ook voor de afhankelijke woorden: *in den Augen vieler Jugendlicher*. In dit verband wordt ook wel van parallelle verbuiging gesproken: de genitief-uitgang *-er* treedt bij *viel* en bij *Jugendliche* op. Slechts zelden komt na *viel* de zwakke verbuiging (*-en*) voor.

Der Belang, mv. **die Belange**, heeft dezelfde betekenis als *das Interesse, die Interessen*, bijv. *die kulturellen Belange einer Gemeinde*. Maar ook: *etwas ist von Belang* (= *von Bedeutung*).

- 3 De relatie tussen ouders en kinderen krijgt primair vorm in het gezin (**Familie**) en in mindere mate binnen het verband van de familie (**Verwandschaft**).

In combinatie met het gezegde *ist ... festzustellen* vormt **ein Wandel** het onderwerp van de zin en moet daarom in de nominatief staan. De vorm *ist ... festzustellen* is een pseudo-passieve constructie, zo ook *ein Wandel läßt sich feststellen*.

Zwischen regeert in figuurlijke betekenis de datief, evenals de meeste andere voorzetsels + dat. / acc., met uitzondering van *auf* en *über*.

- 4 **Fehlen** werd reeds in het commentaar bij zin 1 besproken. Men zou hier dus aan een soortgelijke constructie kunnen denken. We hebben nu echter met een vaste uitdrukking te maken, namelijk *bei ihm fehlt ein Rad / Rädchen*. Dit betekent: "jmd. ist nicht ganz bei Verstand, jmd. ist geistig nicht normal" (Küpper, Handliches Wörterbuch der deutschen Alltagssprache, pag. 268).
- 5 **Vor dem Gesetz** sind alle gleich; dit is een van de voorbeeldzinnen uit Duden-Stilwörterbuch, pag. 320. *Vor* heeft dan wellicht een soort locale betekenis: 'staande voor de rechtbank'. Het werkwoord **gleichstellen** vergt een accusatief- + datiefobject: *jmdn. jmdm. gleichstellen*. Het voorzetsel *an* is volledig uitgesloten; wel komt *mit* als voorzetsel voor: *die Arbeiter [mit] den Angestellten finanziell gleichstellen* (Langenscheidts Großwörterbuch Deutsch als Fremdsprache, pag. 412).

II Richtig oder falsch?

- 1 Es ist ihr / sie ähnlich ge- / ergangen wie mir / mich.
- 2 Er will nach Kasbach und wandert mit seinem / seiner Koffer den / dem Bahndamm entlang auf den / dem Ort / Platz zu.
- 3 Ihre Freunde, [die] Zwerens / Zwerens', sind mit / zu knapper Not dem Regime entkommen / entwischt.
- 4 Sowie sie / wie sie sind auch andere Freunde über die Feiertage / die Feiertage über auf / zu Besuch gekommen.
- 5 Am Abend / an dem Abend treffen / begegnen sie sich zufällig an Jos / Jos' Stammtisch in der Goldenen Gans / in "die Goldene Gans".

Felipe IV y su gran legado – El Palacio del Buen Retiro objeto de exposición

De grootse erfenis van Filips IV – Het paleis van het Buen Retiro als tentoonstellingsobject

Van de redactie

De vertaling bleek voor veel inzenders lastig. Niet alleen door het bijzondere, soms oneigenlijke gebruik van een aantal woorden, maar ook doordat er nogal wat voorkennis werd verondersteld. Over het laatste kan ik kort zijn. Hoe breder de algemene ontwikkeling, kennis en interesse van de vertaler is, en hoe groter de bereidheid om dingen na te zoeken, des te beter de kwaliteit van zijn / haar vertaling. Het eerste probleem ligt ingewikkelder. Soms wordt de precieze betekenis van zo'n woord nooit helemaal duidelijk, je komt er gewoon niet uit en de deadline dringt. We moeten toch iets en nemen dan maar onze toevlucht tot een 'zo goed mogelijke, plausibele vertaling in goed Nederlands, die geen vragen oproept, past in de context en klopt. M.a.w. een vertaling waar de lezer niet over struikelt.

De allerlaatste optie is het Spaanse woord laten staan en al dan niet van een noot voorzien. Dat kan echt alleen maar bij namen of zo'n specifiek Spaans begrip dat geen enkele vertaling de betekenis zou kunnen overbrengen. Ten slotte zou het heerlijk zijn als we alleen maar perfecte teksten konden vertalen, maar helaas komen die steeds minder vaak voor.
¡Felize 2006!

MARGA GREUTER

Felipe IV y su gran legado: 'legado' en *legaat* zijn valse vrienden. Het Spaanse woord betekent ook *erfenis* / *nalatenschap*, ook figuurlijk, het Nederlandse 'testamenteaire beschikking', zonder figuurlijke betekenis. Ook *Filips IV en zijn grootse nalatenschap* / *erfenis*, want die is *groots, indrukwekkend o.i.d.* en niet alleen *groot* (goed gerekend).

El Palacio del Buen Retiro objeto de exposición: 'Buen Retiro' is de naam van het paleis(complex). Ook *het Buen Retiro-paleis*, *het Paleis El Buen Retiro*. Het Prado organiseert de tentoonstelling en e.e.a. werd gereconstrueerd met schilderijen uit het Palacio del Buen Retiro. Daarom ook een *tentoonstelling over / met als onderwerp / tentoonstellings-thema*. Niet *voorwerp*. Oorspronkelijk maakte het Retiro-park deel uit van het grote geheel dat 'Paleis en park van het Buen

Retiro' omvatte, maar dat is nu geen onderwerp van de tentoonstelling.

1

La principal construcción que se haya realizado durante el reinado de Felipe IV (1605-1665) constituye el punto inicial de la exposición "El Palacio del Rey Planeta. Felipe IV y el Buen Retiro",

Het wellicht belangrijkste bouwwerk dat Filips IV tijdens zijn koningschap (1605 – 1665) liet bouwen vormt het uitgangspunt van de expositie 'El Palacio del Rey Planeta' (Het Paleis van de planetenkoning). Filips IV en het Buen Retiro'.

Que se haya realizado: met de subjunctivo wil de schrijver misschien de mogelijkheid openlaten dat andere gebouwen nog belangrijker zijn. *Wellicht / misschien* drukt dat aardig uit maar is niet per se noodzakelijk. 'Ha realizado' is stelliger (en overtuigender). Te onzeker is ieder geval *tot stand zou zijn gekomen*. Een bouwwerk wordt *gebouwd, opgericht, neergezet, tot stand gebracht* maar in *het belangrijkste bouwwerk uit de periode / tijd van Filips IV* is dat probleem handig omzeild. Niet letterlijk vertalen met *realiseren*, al is het tegenwoordig nog zo in de mode om alles maar te *realiseren*. **Durante el reinado de Felipe IV:** *heerschappij / bewind* lijkt me net iets minder neutraal dan *koningschap* maar acceptabel, net als *regeerperiode / regering*, al blijkt uit de literatuur (Geschiedenis en Cultuur van Spanje – Kees van Dooren en Otto Zwartjes, Uitgeverij Coutinho) dat deze koning het regeren graag toevertrouwde aan zijn 'valido', de conde-duque de Olivares. **Constituye el punto inicial:** de expositie wordt gehouden in het Prado, want het paleis bestaat niet meer (zie zin 8). Dit blijkt niet zo duidelijk uit de tekst, daarom is *start / beginpunt* wel goed gerekend. **El Palacio del Rey Planeta:** met een vertaling erachter kan de naam blijven staan. Zoals blijkt uit zin 4 (!) is dit een verwijzing naar de zon. Ook door zijn pronkzuchtigheid paste die naam hem goed. *Spaanse zonnekoning* is daarom een uitstekend alternatief. In 'Een paleis voor een koning – Het Buen Retiro en het hof van Philips IV' (Jonathan Brown en J.H. Elliot, Uitg. Agon, 1993) wordt hij 'planet king' genoemd. Dat kan vertaald worden met *planetenkoning / koning der planeten* (namelijk de zon). De overigens zeer plausibele vertaling 'koning van de wereld' komt van de site

<http://dutchrevolt.leidenuniv.nl/Nederlands/spreuken/rey%20planeta.htm>, maar contact met de websitebeheerder levert op dat hij de astronomische verwijzing niet kende en dacht dat 'planeta' op aarde sloeg. Deze laatste vertaling gaat zonder toelichting wel problemen opleveren in de vierde zin. Zie aldaar. *Koning planeet en planeetkoning* zijn minder fraai en ook niet correct, omdat de zon een ster en geen planeet is. De vertaling helemaal weglaten lost niets op, want in de vierde zin moet de toelichting worden vertaald.

2

En la cual el Museo del Prado quiere rendir tributo a la importante labor que jugó este rey como mecenas y coleccionista de su tiempo.

Het Pradomuseum wil hiermee eer betonen aan de belangrijke functie die deze koning vervulde als mecenas en verzamelaar van eigentijdse kunst.

En el cual el Museo del Prado quiere rendir tributo: om e.e.a. leesbaarder te maken is de zin hier in tweeën geknipt. Ook *eer bewijzen / hulde brengen*. **La importante labor que jugó este rey:** dit is een contaminatie van *jugar un papel en desempeñar un labor*. Waarschijnlijk is het ontstaan vanuit de gedachte dat als je *desempeñar un papel* kunt zeggen, *jugar un labor* ook mogelijk moet zijn. Sommige inzenders legden in de vertaling de nadruk op *werk*, zoals in *belangrijke werk verricht / tot stand gebracht*. Dat is goed gerekend. **Como mecenas y coleccionista de su tiempo:** een *mecenas* is een soort sponsor. Een alternatief is *beschermheer*, maar *weldoener* is net iets anders. *Van zijn tijd* moet hier opgevat worden als *de kunst in / van zijn tijd* (zie ook zin 6 en <http://www.lukor.com/literatura/05071201.htm>), anders is het een nietszeggende, overbodige uiting. In welke tijd zou het anders zijn geweest? "Felipe IV formó una impresionante colección de pintura 'contemporánea' con obras específicamente destinadas al nuevo sitio real (...)". *In zijn tijd / kunstverzamelaar* past dan wel goed in de zin, maar geeft niet dezelfde informatie. Hij had ook bijv. Romeinse kunst o.i.d. kunnen verzamelen. Ik heb dit soepel gerekend, maar de kritische geesten die zover doordachten wel een bonus gegeven.

3

En el marco del cuarto centenario del nacimiento del monarca, se celebra esta muestra que pretende recrear además, la disposición inicial del conjunto de obras que decoraron el Palacio del Buen Retiro y en particular, el Salón de Reinos.

Deze overzichtstentoonstelling wordt gehouden in het kader van de vierhonderdste geboortedag van deze vorst. Daarbij is het de bedoeling de oorspronkelijke rangschikking te reconstrueren van alle kunstwerken uit het Paleis van het Buen Retiro, en in het bijzonder die uit de Salón de Reinos, de Zaal der Koninkrijken.

En el marco del cuarto centenario del nacimiento del monarca: ook *de 400ste geboortedag / jaar / de tentoonstelling staat in*

het teken niet zo mooi is van het vierde eeuwfeest van de geboortedag van deze vorst(...). Door de opeenstapeling van voorzetselbepalingen. *Het is dat / daarom* riekt naar hispanisme (*es por eso que*) en overbodig woordgebruik. Niet doen dus. **Se celebra esta muestra que pretende además:** achter 'muestra' hoort een komma, en ook voor 'además'. De 'tentoonstelling' niet personifiëren met *de tentoonstelling wil*. Om het geheel vloeiender te laten lopen, is het bovendien beter hier een nieuwe zin te beginnen. 'Pretende' wordt dan *de opzet / bedoeling is daarbij (...)*. **Que decoraron el Palacio del Buen Retiro y en particular, el Salón de Reinos:** ook hier niet personifiëren maar oplossen met een voorzetsel. Niet *dienden als decor / die in het (...)* tentoongesteld werden. Hooguit *als decoratie*. **La disposición inicial:** doordat weinig inzenders bij 'inicial' aan *oorspronkelijk* (synoniem van *aanvankelijk*) gedacht hebben, leverde deze woordcombinatie foute vertalingen op. Het gaat om een *reconstructie van de oorspronkelijke versiering / decoratie van het paleis en de salón / de oorspronkelijke opstelling / rangschikking / setting*, en acceptabel (...) *de kunstwerken in de opstelling / rangschikking te tonen zoals ze vroeger het (...)* hebben gesierd / getooid / verfraaid o.i.d., maar niet fraai is *de indeling / opstelling doen herleven / tot leven te brengen* en feitelijk onmogelijk is *in zijn oorspronkelijke staat terug te brengen / hun oorspronkelijke plaats teruggeven o.i.d.* 'Salón de Reinos' niet vertalen met *konings- / koninklijk / koningen*. 'Reinos' zijn *koninkrijken*.

4

En virtud de su posición dentro de la monarquía española, Felipe IV fue llamado el Rey Planeta en asociación con el cuarto lugar que ocupa el Sol en la jerarquía de los astros.

Filips IV werd de 'Planetenkoning' genoemd, omdat zijn plaats in de Spaanse monarchie in verband werd gebracht met de vierde plaats die de zon in de hiërarchie der hemellichamen toen nog innam.

En virtud de su posición dentro de la monarquía española: omdraaien van de zin levert een beter lopende zin op. *Krachtens* klinkt te formeel. Wel *op grond van / vanwege / door*. **Felipe IV fue llamado el Rey Planeta:** een vertaling met *koning van de wereld* levert hier onbegrijpelijke verbanden op. Goed gerekend zijn *planetenkoning / koning der planeten*. **Asociación con el cuarto lugar que ocupa el Sol en la jerarquía de los astros:** deze toelichting komt in allerlei Spaanse teksten voor als bijstelling zonder werkwoord, maar onze schrijver voegt er een werkwoord aan toe in de tegenwoordige tijd. Nu weet ik wel dat je van alpha's niet al te ingewikkelde beta-kennis kan verwachten, maar dit is bijna algemene ontwikkeling. De zon staat namelijk al een paar eeuwen op de eerste plaats in de hiërarchie. Nu is het wel zo dat, vóórdat Copernicus (via berekeningen) en Galilei (met zijn sterrenkijker) ontdekten dat niet de zon maar de aarde draaide, de zon in de wereld van toen inderdaad op de vierde plaats vanaf de aarde stond (na Maan (1), Venus (2) en Mercurius (3)). In 1633 werd Galileo door paus Urbanus VIII nog verplicht af te zweren dat de zon een centrale, vaste plaats had in het universum, en niet de aarde. Dat jaartal

verklaart waarom dit in de tijd van Filips IV in het katholieke Spanje nog gold. Vandaar de toevoeging *toen nog*. Dit soort onjuiste feiten mag in journalistieke teksten – en soms ook in literaire – worden gecorrigeerd. Overigens is de hele materie rond de omslag van het geocentrisch denken naar het heliocentrisch denken buitengewoon interessant en alleen daarom al de moeite van het opzoeken waard. (zie <http://www.collegenet.nl/phpbb/viewtopic.php?p=179104&>) ‘En asociación con’ is een anglicisme en een variant van ‘en relación con’. Ook *wordt geassocieerd met*. Het verband tussen het een en ander moet wel duidelijk zijn. Een voegwoord dat het causale verband tussen het noemen en de analogie tussen beide reeksen uitdrukt, lijkt dan de beste oplossing. Daarom niet (...) *genoemd, analoog aan* maar wel *vanwege de analogie tussen zijn plaats in de monarchie en die van de zon in de hiërarchie der planeten / (...) omdat men zijn positie binnen het Spaanse koningshuis in verband bracht met de positie van de zon*.

5

Este reinado fue trascendental para España en el ámbito de las artes, ya que el interés del conocido rey por decorar las instancias del Palacio le llevó a crear, desde 1634 y hasta 1643, una amplia colección con obras provenientes de Amberes, Nápoles, Roma y la propia Madrid.

Dit koningschap was van verstrekkend belang voor de kunsten in Spanje, aangezien deze illustere koning voor de aankleding van de paleisvertrekken, van 1634 tot 1643 een uitgebreide verzameling kunst uit Antwerpen, Napels, Rome en Madrid bijeenbracht.

Este reinado fue trascendental para España: *deze koning / dit koningsschap / deze regeerperiode / regering. En el ámbito de las artes:* ‘op het gebied van’ past hier niet. Dat doen we alleen met *vragen, onderzoek, o.i.d.* Hier gaat het om *de kunsten* en acceptabel *de kunstwereld / het artistieke leven*. Niet *Spanje in kunstkringen / werd in kunstkringen verstrekkend*. **El interés del conocido rey por decorar las instancias del palacio:** ‘interés’ betekent vaak meer dan alleen *belangstelling / interesse in / voor*, zeker in een zin met een infinitief. nl. *de behoefte, het verlangen*, en zelfs *besluit*. Hij heeft er niet zozeer *belangstelling voor* (als anderen dat doen) maar wil dat *per se*. Acceptabel is *de zorg die de koning besteedde aan de verfraaiing / inrichting van de vertrekken*. Uit de context blijkt dat ‘instancias’ *vertrekken, zalen of kamers* zijn. Wat kun je anders *verfraaien* met schilderijen of kunst. De schrijver heeft natuurlijk *estancias* bedoeld. ‘Conocido’ niet vertalen met het nietszeggende *bekende*. In deze context betekent het *beroemde / illustere / voorname*. **Le llevó a crear:** *bracht hem ertoe (...) samen te stellen / bijeen te brengen* maar niet *laten vervaardigen*, of het minder fraaie *op te zetten*. Acceptabel *leidde tot een uitgebreide collectie / verzameling kunstwerken*. **Una amplia colección:** *grote / uitgebreide / omvangrijke* is gebruikelijker dan *ruime / brede verzameling*.

6

Artistas como Diego de Velázquez, Claudio de Lorena o Nicolás Poussin, son algunos de los nombres que pasaron a constituir un gran fondo de 800 pinturas.

Diego de Velázquez, Claude Lorrain of Nicolas Poussin zijn enkele grote namen van wie de werken zijn gaan behoren tot een grote collectie van 800 schilderijen.

Hele zin: de vertaling in goed lopend Nederlands van deze ogenschijnlijk eenvoudige zin vereiste nogal wat creativiteit. Vooral het probleem van ‘artistas (...) son nombres que’ is niet goed opgepakt en veelal te letterlijk vertaald met *Artiesten als (...) zijn enkele van de namen die langskwamen / zouden uitgroeien / waaruit een collectie (of nog erger: fonds) van 800 schilderijen is opgebouwd*. **Artistas como Diego de Velázquez, Claudio de Lorena o Nicolás Poussin son algunos de los nombres:** één van de taken van een vertaler is namen checken, aangezien buitenlandse namen vaak verspaanst worden / werden. Wij laten vaker de oorspronkelijke naam staan. Dus *Claude Lorrain, Nicolas* (zonder accent) *Poussin*. Ook *Diego de Velázquez, etc. zijn namen van kunstenaars die bijdroegen / Onder de kunstenaars die bijdroegen aan een grote verzameling van 800 schilderijen waren grote namen als Diego de Velázquez, Claude Lorrain of Nicolas Poussin* (waarbij *namen* dan metonymisch is gebruikt). De eenvoudigste oplossing voor het onmogelijke *kunstenaars als (...) zijn namen* is *kunstenaars als* weg te laten. **Que pasaron a constituir un gran fondo de 800 pinturas:** ook *zijn deel gaan uitmaken*. ‘Pasar a’ is hier gebruikt als hulpwerkwoord. De oorspronkelijke betekenis van *langsgaan, voorbijkomen* zou in deze context niet kunnen (*namen die voorbijkomen om een verzameling samen te stellen?*). Verder heeft ‘pasar a’ een beginspect, maar vanuit het heden gezien ook een eindaspect. *Beginnen te* legt daarom te veel nadruk op de handeling.

7

En la actualidad, buena parte de aquella colección de pinturas pertenece al Museo del Prado,

Momenteel is een groot deel van die schilderijenverzameling in het bezit van het Pradomuseum.

En la actualidad: *tegenwoordig, vandaag de dag / heden ten dage*. *Thans* is inmiddels wat archaïsch. **Buena parte de aquella colección de pinturas:** *een groot deel van die collectie / die verzameling / is die collectie voor een groot deel / grotendeels in het bezit van / is eigendom van (...)*. Niet *hoort toe aan*, hooguit *behoort / behoren toe*. Of ze er (allemaal) ook *hangen* is niet zeker. Sommige schilderijen zijn misschien alleen voor deze gelegenheid tentoongesteld. **Museo del Prado:** volgens het groene boekje worden afleidingen aan elkaar geschreven. Daarom niet *Prado museum / Prado-museum / museum Prado*.

8

Y sólo quedan en pie dos espacios del amplio conjunto arquitectónico concebido como construcción insigne de la Corona, el Casón del Buen Retiro y la sede de lo que hoy se conoce como el Museo del Ejército, donde se encontraba El Salón de Reinos.

Slechts twee gebouwen van het uitgestrekte architectonische complex dat als residentieel paleis van het Spaanse koningshuis werd ontworpen, staan nog overeind: het 'Casón del Buen Retiro' en het gebouw dat nu bekend staat als het 'Museo del Ejército'; het Legermuseum, waar de Zaal der Koninkrijken zich bevond.

Y sólo quedan en pie dos espacios del amplio conjunto arquitectónico: de thema's van zin zeven/acht zijn zodanig verschillend dat deze toch al te lange zin hier vraagt om splitsing. 'Espacio' niet met *ruimte* vertalen. In dit geval gaat het om *gebouwen / onderdelen / delen*. 'Quedar en pie' kan letterlijk worden vertaald met *overeind staan* of anders met *nog bestaan* (vD). De rest is namelijk verwoest in de Napoleontische oorlogen. Daarom niet *hebben die bestemming behouden / zijn er nog twee tentoonstellingsruimtes over van het geheel / die een rol spelen*. **Concebido como construcción insigne de la Corona:** 'insigne' is *voornaam, illuster, beroemd, etc.* maar ik vraag me af of de schrijver hier niet 'insignia' heeft bedoeld, zoals in 'buque insignia', dat *vlaggenschip* (ook fig.) betekent. In ieder geval werd het waarschijnlijk wel bedoeld als *voornaamste bouwwerk / pronkstuk* (zie ook zin 1), want *voornaamste / beroemde bouwwerken* waren er vast al genoeg. Zeker is dat het als *koninklijke residentie / hofresidentie* is ontworpen. (Brown & Elliot) Een aardige poging in die richting is *als prachtige visitekaartje van de kroon*. **El Casón del Buen Retiro:** dit staat als zodanig bekend en hoeft niet vertaald te worden. **Y la sede de lo que hoy se conoce como el Museo del Ejército, donde se encontraba El Salón de Reinos:** *hoofdkantoor / hoofdkwartier* doet vermoeden dat er bij- of nevengebouwen zijn. Het gaat hier alleen om het gebouw waar het museum in is *gehuisvest*. *Zetelen / zetel* heeft die betekenis weliswaar, maar wordt vooral gebruikt in de context van ondernemingen / regeringen. Ook *het Museum van het Spaanse leger*. In de Capitool reisgids van Spanje wordt het gewoon *Museo del ejército* genoemd. Ook de *salón de reinos* wordt aangehouden maar wel toegelicht met 'genoemd naar de koninkrijken die Spanje groot hebben gemaakt'. Overigens bestaat die nog in dat museum. De tegenwoordige tijd is daarom goed gerekend. Niet *het paleis / de koninklijke salon / koningszaal / militaire museum / de standplaats die nu bekend is als het legermuseum / het hoofdkwartier van de krijgsmacht*.

9

El Salón representaba la imagen áulica del Imperio y ha sido recreado en la exposición con las obras de los artistas que trabajaron para el monarca, agrupadas en tres series:

Deze zaal, het toonbeeld van imperiale luister, werd op de tentoonstelling gereconstrueerd met schilderijen van de kunstenaars die voor de vorst werkten. Deze werken zijn in drie series onderverdeeld:

El salón representaba la imagen áulica del Imperio: je zou denken dat de journalisten van El País hun teksten wel verzorgden, maar helaas... 'áulica' moet 'áulica' zijn. Al zoekend naar een oplossing voor 'imagen áulica' kwam ik met enige verbijstering tot de ontdekking dat dit woord tegenwoordig veel gebruikt wordt als bijv. naamwoord van *aula*. Het lijkt me hier toch meer met 'hof' te maken te hebben, al lijkt het me niet het *hofleven / hofhouding*. Filips IV was geen keizer, daarom niet *keizerrijk*. Een mooie oplossing is *de salon weerspiegelde / was een afspiegeling van het hof in de tijd van het Spaanse imperium / rijk*. Niet *het ridderlijke aspect / de zaal vertegenwoordigde (?) het hofleven / hofbeeld / het koninklijk karakter van het imperium / stond model voor het hofimago*. **Y ha sido recreado en la exposición:** *is op de tentoonstelling herschapen / nagebouwd*. Niet *in oude stijl teruggebracht / opnieuw ingericht*. De oorspronkelijke salón, zoals die was in de tijd van Filips IV, is gereconstrueerd, niet de ruimte in het legermuseum. **Con obras de los artistas que trabajaron para el monarca:** *met schilderijen van de kunstenaars die in opdracht van / voor de vorst werkten*. **Agrupadas en tres series:** om te voorkomen dat *gegroepeerd / en die zijn samengebracht* (juist niet!) naar de *kunstenaars* lijkt te verwijzen, is ook dit stukje in een apart zinnetje ondergebracht. Een onaf zinnetje zonder werkwoord als *in drie reeksen gegroepeerd* is niet zo mooi.

10

Las relativas a los éxitos militares del reinado, los retratos ecuestres de la familia real y los trabajos de Hércules.

schilderijen die de grote overwinningen in zijn rijk uitbeeldden, ruitportretten van de koninklijke familie en Herculestaferelen.

Las relativas a los éxitos militares del reinado: *schilderijen die betrekking hebben op de militaire successen / overwinningen van (het leger van) de koning / onder Philips IV*. Niet *overwinningen van het koninkrijk / koningsschap / in deze regeringsperiode / in het koninkrijk*. Dat laatste is daarvoor een te abstract begrip. **Los retratos ecuestres de la familia real:** het gaat om *portretten*, schilderijen dus van de afzonderlijke leden te paard, niet *de koninklijke familie te paard / de koninklijke familie als ruiter / hippische portretten*. Niet *werken over de koninklijke familie / riddersportretten*. **Y los trabajos de Hércules:** *de werken van Hercules / episodes uit het leven van Hercules / Heracles*.

(Fuente: http://www.masdearte.com/item_exposiciones.cfm?origen=elpaiscultura¬iciaid=9400)

Beoordeling (nr. 10, oktobernummer)

Goed: Isabel, Zapateado, Albatros, Comar

Ruim voldoende: Dúo Dinámico, Marisa, Acto, Charlotte (komma's!), Truïke, Mobi

Voldoende: Truus, Corine, JanCee, Kire, Henco, Cenicienta, Otomí,

Onvoldoende: RS (geen schuilnaam), Don Pedro.

Vertaling Nederlands-Spaans

Effecten van klimaatverandering

Los efectos del cambio climático

1

Het klimaat verandert: de zeespiegel stijgt, de afvoeren van de rivieren nemen toe.

A medida que el cambio climático va avanzando, el nivel del mar asciende y el caudal de los ríos se acrecienta.

2

De natuur reageert al op de opgetreden temperatuurveranderingen.

La naturaleza ya ha comenzado a reaccionar ante los cambios de temperatura que se están produciendo.

3

De waarneembare effecten in Nederland zijn beperkt van omvang.

En Holanda, los efectos perceptibles de dichos cambios aún son limitados.

4

De komende tientallen jaren zullen de ontwikkelingen naar verwachting sneller gaan.

Sin embargo, se espera que esta evolución se vaya acelerando en los próximos decenios.

5

Extreem warme en droge zomers zullen vaker vóórkomen.

Los veranos extremadamente secos y calurosos se darán cada vez con mayor frecuencia.

6

Daarnaast is de snelheid waarmee de temperatuur stijgt, waarschijnlijk te hoog voor veel organismen om zich te kunnen aanpassen of te verhuizen.

Además, el calentamiento se está produciendo de un modo probablemente demasiado rápido como para que los organismos se puedan adaptar o mudar.

7

Verschillende soorten planten en dieren dreigen te verdwijnen uit Nederland.

Ya existen diversos tipos de plantas y animales que corren el riesgo de desaparecer de Holanda.

8

Ook de landbouw en de toeristensector staan voor veranderingen, die economisch gezien zowel positief als negatief kunnen uitpakken; dat is onder andere afhankelijk van ontwikkelingen elders in Europa.

Incluso la agricultura y el turismo se encuentran con modificaciones / se ven confrontadas con modificaciones / están a punto de sufrir diversas modificaciones que pueden tener consecuencias económicas negativas o positivas dependiendo, entre otras cosas, de la evolución que tenga lugar en otras partes de Europa.

9

De verwachte gezondheidswinst door algehele temperatuurstijging wordt waarschijnlijk grotendeels tenietgedaan door het verhoogde sterfterisico's bij extreem warm weer.

La mejora en salud que se había esperado debido al aumento global de temperatura, quedará probablemente anulada en gran parte por el aumento del riesgo de mortandad debido al calor extremo.

10

Door de vertraagde reactie van het klimaatsysteem gaan de veranderingen nog heel lang door, zelfs bij een sterke vermindering van emissies van broeikasgassen. (...)

Como el sistema climático sufre un efecto retardado, las modificaciones seguirán produciéndose durante mucho tiempo, incluso aún cuando se consiga una reducción drástica de los gases del efecto invernadero.

(Fuente: www.mnp.nl/nl/service/persberichten/2005/20051031_Effecten_klimaatverandering.html)

Commentaar (van Kristina): "En general intento entender lo que dice el texto en holandés, lo remuevo como un cóctel en mi cabeza, e intento que luego me salga por la boca esa sensación que quiere transmitir el texto en holandés, pero en español. A veces el orden no coincide, tampoco las palabras, pero lo importante es que el significado y el efecto sea el mismo." **Hele tekst:** de nogal minimalistische stijl van deze tekst moet wel in het oog worden gehouden maar niet te letterlijk worden gevolgd, want dan zou het in Spaanse ogen op een telegram lijken. **Zin 1:** 'klimaat' is vertaald door *cambio climático*, anders zeg je iets anders. De gerundio *va*

avanzando drukt het best het idee uit dat er een geleidelijke verandering plaatsvindt, die ook zal doorzetten. **Zin 2:** het bijv. naamwoord ‘opgetreden’ en het zelfst. naamwoord ‘veranderingen’ zijn vertaald door bijzinnen, zodat het geheel minder compact overkomt en beter aansluit bij de Spaanse uitdrukkingwijze. ‘Al/ya’ hebben in de Spaanse zin een beter passende plaats gekregen, maar de betekenis blijft hetzelfde. **Zin 3:** om te voorkomen dat de zin ‘rammelt’ en beter loopt, is *aún* toegevoegd. Daarbij is ook de samenhang met de vorige zinnen in de gaten gehouden. ‘Holanda’ kan het best aan het begin worden gezet, zodat het contrasteert met de mondiale situatie die in de vorige zin werd besproken. **Zin 4:** toevoeging van *sin embargo* maakt de zin vloeiender en minder staccato-achtig. ‘Naar verwachting’ is vertaald met de pasiva refleja *se espera*. Dat komt meer overeen met de wijze waarop wij dit idee in het Spaans uitdrukken. **Zin 5:** Let op! “Los veranos son *calurosos* en nooit *calientes*. **Zin 6:** de plaats van ‘hoog’, zo ver verwijderd van ‘snelheid’ levert in dezelfde volgorde een rare zin op. Je kunt wel zeggen “a una velocidad alta”, maar “velocidad a la

que aumenta la temperatura es demasiado alta” klinkt mij raar in de oren. De subjuntivo klinkt natuurlijker dan een infinitief. **Zin 7:** ‘Ya’ is toegevoegd voor een vloeiender zin. Een letterlijke vertaling met “amenazan con desaparecer”, is wel acceptabel, maar “corren el riesgo de desaparecer”, klinkt minder gepersonifieerd en daardoor logischer. “Los organismos están amenazando con su desaparición” zou erg vreemd klinken. **Zin 9:** ook hier zijn bijv. naamwoorden als ‘verwachte’ vertaald door een bijzin, zodat het geheel Spaans overkomt. ‘Warm weer’ is vertaald met *calor extremo*, omdat in *calor* de betekenis van ‘weer’ al opgesloten ligt. *Temperatura alta, o caliente* o.i.d. zou dubbelop zijn. **Zin 10:** De constructie ‘door (...) door’ heb ik vertaald met “como (...)”, en datzelfde heb ik gedaan bij de bijzin, waarin ik de constructie ‘bij (...)...’ vertaald heb door “cuando (...)”. De letterlijke vertaling van een voorzetselbepaling levert m.i. geen mooi Spaans op. Daarin hebben volledige zinnen de voorkeur. ‘Gaan de veranderingen nog heel lang door’ heb ik vertaald met wat het volgens mij inhoudt, nl. “que las modificaciones seguirán produciéndose.”

Nieuwe opgave Nederlands-Spaans

Pinochet strafrechtelijk vervolgd in Chili

In Chili is woensdag een strafrechtelijke procedure gestart tegen de gewezen dictator Augusto Pinochet. De voormalig heerser zou zich schuldig hebben gemaakt aan belastingontduiking en het gebruik van een vals paspoort. Afgelopen woensdag zette een rechter het licht op groen voor de procedure waartegen Pinochet, die alle aantijgingen ontkent, beroep kan aantekenen. In afwachting van de behandeling van zijn zaak is Pinochet, die komende vrijdag 90 jaar wordt, onder huisarrest geplaatst. De niet langer onschendbare ex-generaal wordt verder aangeklaagd voor van het gebruiken van vervalste overheidsdocumenten en het misleiden van de autoriteiten over zijn bezittingen. De aanklachten hebben betrekking op een bedrag van 27 miljoen dollar dat hij onder valse naam op buitenlandse rekeningen zou hebben staan. In de afgelopen vijf jaar is hij twee keer aangeklaagd wegens schending van de mensenrechten. Beide zaken werden door de rechter verworpen omdat de bejaarde generaal er fysiek te slecht aan toe zou zijn. Het is nog onduidelijk of Pinochets advocaten zijn rechtsgang dit keer opnieuw kunnen blokkeren op grond van zijn slechte gezondheidstoestand. (Bron: naar NRC, 23.11.2005)

De vertaling van deze opgave moet uiterlijk 20 februari 2006 in het bezit zijn van Mw. Drs. Marga C.A. Greuter, Geleenstraat 57ⁿ, 1078 LD Amsterdam of [mcagreuter@wanadoo.nl].

De uitwerking verschijnt in het aprilnummer van 2006.

Nieuwe opgave Spaans-Nederlands

Juego limpio

Las empresas participantes, sus jugadores, directores técnicos y directivos, se comprometen a cumplir los siguientes postulados en pro de la formación integral del hombre.

Colaborar eficazmente con la organización para la obtención de sus objetivos.

Cumplir fielmente los reglamentos del evento.

Respetar los estamentos del torneo.

Hacer de cada partido una fiesta deportiva, en el marco del juego limpio y la sana competencia.

Ser leal y solidario con los compañeros del equipo y de los equipos contrarios, auxiliando a cualquier deportista que se encuentre lesionado o en dificultades.

Acatar las decisiones de los árbitros o jueces.

Aportar sus conocimientos y experiencia.

Comportarse dignamente en la victoria y en la derrota.

Estimular la vivencia de estos postulados.

Entre los equipos participantes en los torneos de fútbol, microfútbol y fútbol de salón se premiará al Campeón del Juego Limpio de cada torneo. Para ello se tendrá en cuenta: disciplina y clasificación en el torneo. Para ver el sistema de puntuación haga clic aquí.

Conozca otros programas de Recreación y deportes, anótese en la lista de espera y disfrute más beneficios en nuestra Tienda virtual de matrículas.

(Fuente: Snevt-examen Voorjaar 2005)

SNEVT-examens

uitwerking Nederlands-Spaans I

En la empresa holandesa de floricultura Kennemerland, o bien Kwekerij Kennemerland, vemos nacer (/surgir) cada año millones de flores y plantas, algo(/un hecho) que nos produce una intensa (/gran) satisfacción porque sabemos lo importante que las flores y las plantas pueden ser para una persona (/para la gente). Y además nunca olvidamos algo que es fundamental para nosotros (/hay una cosa de la que somos muy conscientes): la calidad es más importante (/pesa más) que la cantidad. Una (simple) flor que obsequiamos (/damos) a (/El) obsequiar /dar una simple flor a una novia o a una nueva amiga, a un flamante padre de familia (/a alguien que acaba de tener un hijo /convertirse en padre), a un compañero de trabajo en (el día de) su cumpleaños puede significar mucho más para el que la recibe que un inmenso (/gigantesco) ramo de flores. Y esta (misma) idea forma el eje de (/Lo mismo rige para / puede decirse de) nuestra empresa. Nuestra fuerza no está (/no radica) tanto en las dimensiones de la empresa, sino en nuestra integridad profesional. Lo que cuenta para nosotros (/Lo que nos interesa) es la dedicación a (/dedicarnos a) la calidad de nuestros productos y a la calidad de nuestros contactos con los clientes, el personal y nuestros proveedores (/abastecedores). Y como (/puesto que) Kwekerij Kennemerland va a seguir cultivando estas cualidades (/virtudes podemos tener confianza en el futuro (/porvenir // podemos afrontar el futuro con optimismo). La misión (/el cometido /el objetivo /el propósito) de Kwekerij Kennemerland es seguir (/continuar) jugando (/desempeñando) el papel de prominente (/destacado) abastecedor (/proveedor /suministrador) de plantas (/ productos vegetales /material botánico) de gran calidad a actores (/agentes) profesionales en el (/del) mercado mundial de flores. Llevamos una indudable ventaja a (/Tenemos una indudable ventaja sobre) una parte importante de la competencia en lo que respecta a la calidad de nuestros productos y servicios, nuestras exclusivas (/selectas) variedades de cultivo y en el uso (/el empleo) de la tecnología más avanzada. Como (/Siendo) nuestro contacto, usted puede aprovechar a fondo (/disfrutar al máximo) esta situación (privilegiada) (/beneficiarse a fondo (/de todo esto /de esta situación privilegiada) gracias al extraordinario profesionalismo y capacitación de nuestros representantes.

Observaciones

Kwekerij Kennemerland: *Kwekerij* no puede traducirse como “vivero”, ni como “criadero” en este caso por ser una empresa de cultivos. “Vivero” se emplea en el caso de p. ej. truchas o mejillones, y en un “criadero” se crían animales, por ejemplo cabras. Es conveniente poner el nombre completo de la empresa en neerlandés, aunque implique un pleonismo, a fin de que el grupo meta pueda reconocerla. Es conveniente señalar, pensando en el destinatario, que la empresa es holandesa o que está establecida en los Países Bajos. Vriendin: Es importante despejar la ambigüedad de *vriendin*, usando ambas denotaciones “novia” o “amiga”. Jonge vader: Traducir esto como “joven padre” es problemático: un padre primerizo no tiene por qué ser

joven. Puede significar también un “joven sacerdote”(!). Collega: “Colega” se usa entre miembros de una misma profesión no entre personas que trabajan en el mismo sitio. Integriteit: Cuidado: la “integridad” en este contexto es profesional y no tanto o no necesariamente moral. Kwaliteiten: Cuidado: aquí se trata de “cualidades” o “virtudes” (*kwaliteiten*) y no de “calidad” (*kwaliteit*). Blijvende rol: la idea de continuidad verbal en castellano suele expresarse con el gerundio en combinación perifrástica con los auxiliares “seguir” o “continuar”. Es posible decir “un efecto o resultado duradero” o “permanente” pero resulta extraño hablar de “papel permanente o duradero”, quizás porque lo que permanece no es el papel sino la acción de desempeñarlo. Un adverbio (permanentemente) sería más aceptable. Profiteren: Los candidatos han confundido masivamente las expresiones “aprovecharse de” y “aprovechar (algo)”. La primera además, tiene con frecuencia el sentido negativo de sacar provecho o ventaja personal ilícita lo que no ocurre con “beneficiarse”.

De la prensa

Verschenen: Diccionario panhispánico de dudas de Real academia española, Editorial Santillana, S.A., ISBN: 8429406239 – Prijs (in Spanje) €29,90

Otomí vroeg me wat ik vond van dit nieuwe woordenboek, waaraan in de Spaanse media veel aandacht werd geschonken. Ik heb het nog niet, want mijn behoefte om elk woordenboek te hebben is sinds het Internet behoorlijk weggeëbd. Uit een artikel over dit woordenboek uit de El País van 13 november blijkt dat het Diccionario panhispánico de dudas een normatief woordenboek wil zijn voor Spanje én Spaans-Amerika, en de taal wil opschonen van allerlei Engelse termen die de nieuwe technologieën met zich meebrengen. Er worden dan ook veel voorbeelden gegeven van Anglicismen en de Spaanse equivalenten waardoor ze vervangen zouden moeten worden. Voor de Nederlandse lezer of vertaler zijn dit soort woorden natuurlijk wel leuk maar alleen nuttig om bij een vertaling naar het Spaans het Spaanse equivalent ervan op te zoeken, aangezien we de betekenis ervan (stock, broker, remake, thriller, etc.) gewoon in de van Dale kunnen vinden. Biedt het daarnaast nog informatie over (actuele) verschuivingen in het gebruik van bepaalde Spaanse woorden? Geeft het éénduidige definities en niet steeds weer die cirkel-redeneringen? Komen de voorbeeldzinnen nu ook uit de journalistiek, websites, reclame of weer alleen uit de literatuur? Hebben ze wel nieuwe definities en voorbeeldzinnen gezocht of zijn ze (weer) overgenomen uit de bestaande woordenboeken? En hoe zit het met de nieuwe aanwinsten uit de spreektaal, jongerentaal? Dat zal ik hopelijk ontdekken als ik eind december weer naar Madrid ga (als ik dit schrijf is het de 4de!). Tot zo lang zou ik zeggen ‘vooral handig voor Spaanssprekenden, maar blijf nog maar even bij de tweedelige Diccionario del Español actual, en het Internet’.

MARGA GREUTER

Aanval van bijen in woonwijk Breda

Bees on the offensive in housing estate / Bees stung into action / Bees make beeline for onlookers / Sting in the tail for beekeeper / Your honey or your life

Laat ik beginnen met u allen een gelukkig en voorspoedig nieuwjaar te wensen, met veel vertaalplezier. Dan nu de titel van deze vertaling. De eerste voorbeeldvertaling is de meest voor de hand liggende, maar het is onwaarschijnlijk dat een Engelse krant of tijdschrift die zou kiezen, zeker niet voor zo'n luchtig stukje als dit. Engelse journalisten (en lezers) zijn dol op woordspelingen, en een van de andere opties (die ik dank aan Tony Parr) zou dan ook zeker beter geschikt zijn. Een andere optie voor een 'saaie' titel was nog *Bees attack bystanders / local residents during honeymaking demonstration*. **Aanval van bijen:** eventueel ook *Bee attack*; liever niet *Bees charge*; niet *Bees' attack / Attack of bees / Offensive bees* (dit laatste betekent aanstootgevende bijen!). **in woonwijk:** eventueel ook *residential area*; liever niet *suburb / neighbourhood*; niet *district / quarter / residential neighbourhood*. Ik zou niet zeggen *Bees attack residential area*, want dat zou betekenen dat ze de hele wijk hebben aangevallen. **Breda:** deze naam zou ik in elk geval weglaten uit de titel, want die zegt de niet-Nederlandse lezer hoogstwaarschijnlijk niets. Ook na toevoeging van iets als *the Dutch town of Breda* is dit geen informatie die belangrijk genoeg is om in de titel op te nemen, en bovendien wordt de titel dan te lang. Het is dus beter de plaats te vermelden in de tekst zelf.

1

Bij een demonstratie honingmaken in een Bredase woonwijk is gisterochtend paniek ontstaan.

There was panic yesterday during a honey-making demonstration / course in a housing estate in the Dutch town of Breda.

Deze zin heeft een typisch Nederlands patroon: hij begint met twee bijwoordelijke bepalingen, en gaat dan verder met een lijdende vorm, met het hoofdwerkwoord helemaal achteraan. Hoewel een dergelijke zinsconstructie in het Engels niet onmogelijk is, streeft het Engels er toch in het algemeen naar om de zin te laten beginnen met het onderwerp en het gezegde, en daarna pas zaken als lijdend/meewerkend voorwerp en bijwoordelijke bepalingen. Vandaar dat ik de volgorde van de zinsdelen

nogal heb omgegooid. U kon ook beginnen met de tijdsbepaling (*Yesterday morning, panic / a panic broke out &c.*). Maar ik zou dus liever niet beginnen met *At a demonstration of In a housing estate*. Wel kan eventueel nog *A demonstration ... caused a panic &c.*, want ook dan begint de zin met het onderwerp (zij het een wat langer onderwerp) en het gezegde.

een demonstratie honingmaken: liever niet *beekeeping demonstration*; niet *demonstration honey making / demonstration of honey making / honey production demonstration / demonstration on making / on how to make honey*. Het is hier niet helemaal duidelijk wat de situatie was. Hoewel het woord **demonstratie** erop lijkt te duiden dat de imker bijvoorbeeld op een jaarmarkt of braderie zijn kunsten stond te vertonen, is er in de volgende zinnen sprake van cursisten, die zelfs passende kleding dragen, wat meer duidt op een cursus, al is het wat vreemd dat die in een woonwijk plaatsvindt. In elk geval kan ik zonder aanvullende informatie niet goed kiezen tussen *demonstration* en *course* als vertaling.

in een Bredase woonwijk: hier was de plaatsnaam wél op zijn plaats, maar er moest zeker iets bij om aan te geven wat Breda is en waar het ligt. De kortste en duidelijkste optie is waarschijnlijk wel *the Dutch town of Breda*, zoals in de voorbeeldvertaling gebruikt. Ik zou Breda in het Engels geen *city* noemen; daarvoor is het te klein. De versie *Breda, a town in the south of the Netherlands* is erg lang en geeft bovendien onnodige informatie (de Engelse of Amerikaanse lezers zijn waarschijnlijk niet geïnteresseerd in de precieze locatie van Breda). De constructie *Breda, the Netherlands* kom je vooral tegen op formulieren of adressaanduidingen, maar zou ik liever niet in een lopende tekst gebruiken. En ook voetnoten zijn in een krantenartikel niet gebruikelijk.

is paniek ontstaan: ook *panic / a panic broke out*. Vanwege de specifieke tijdsbepaling kan hier alleen de onvoltooid verleden tijd worden gebruikt, dus niet *panic has broken out*.

2

Toen de imker zijn zes cursisten wilde tonen hoe ze de honing van de honingraten moesten halen, werden twee bijenvolken plotseling agressief en begonnen zij buurtbewoners te steken.

As a beekeeper was trying to show six students how to collect honey from honeycombs, two swarms of bees suddenly became aggressive and started to sting onlookers / local residents.

Toen: liever niet *When*; niet *The moment*. Een alternatieve oplossing was nog *A beekeeper was showing ... when &c.* Ik zou de zin liever niet omgooien tot *Two swarms of bees became ... when a beekeeper was showing &c.*, want dan sluit de zin minder goed aan bij de volgende. **imker:** naast *beekeeper* schijnt ook het woord *beemaster* te bestaan, maar het is erg ongebruikelijk (Google geeft bijvoorbeeld 18.000 hits tegenover 1,3 miljoen voor *beekeeper*). Ook *apiculturist* bestaat, maar wordt eveneens zelden gebruikt. **cursisten:** ook *prospective beekeepers*; eventueel ook *pupils*; liever niet *course members / apprentices* (dit laatste zou betekenen dat ze echt worden opgeleid tot bijhouder, en dat is gezien de locatie minder waarschijnlijk). **wilde tonen:** eventueel ook *wanted to show / was going / about to show*. Het gebruik van de progressive (*was trying*) lag hier voor de hand, omdat het gaat over iets dat aan de gang was toen er iets anders gebeurde, en in die situatie wordt meestal een *progressive* gebruikt (b.v. *As he was staring out of the window, the doorbell rang*). Als u ter vertaling van **tonen** liever *demonstrate* wilde gebruiken, moest u niet vergeten het voorzetsel *to* toe te voegen, dus *was trying to demonstrate to his students how*, en niet *was trying to demonstrate his students how &c.* **hoe ze ... moesten halen:** eventueel ook *how they should collect*; niet *have / had to collect*. **de honing van de honingraten:** eventueel ook met de lidwoorden (*the honey from the honeycombs*), aangezien we over een specifieke situatie spreken. **halen:** eventueel ook *extract / gather / harvest / remove*; liever niet *take / get / separate / retrieve*; niet *take away*. **bijenvolken:** volgens de woordenboekdefinitie kan het woord *hive* ook worden gebruikt voor het bijenvolk, maar ik denk dat de gemiddelde lezer bij dit woord toch allereerst aan de korf denkt en niet aan het volk. Liever niet *the bees of two hives / bee colonies*; niet *bee populations / groups of bees*. **werden ... plotseling agressief:** ook *turned aggressive*; liever niet *got / went aggressive / turned nasty*. Let op het verschil in spelling tussen het Nederlandse **agressief** en het Engelse *aggressive*. **en begonnen ... te steken:** ook *started stinging*; niet *started biting* (bijen bijten niet). **buurtbewoners:** aangezien het verderop over 'omstanders' gaat, wordt hier waarschijnlijk bedoeld dat ze de toeschouwers gingen steken, en niet dat ze de buurt introkken om daar mensen te steken. Vandaar dat *onlookers / bystanders* hier waarschijnlijk beter klopt dan *local residents*. Een van de inzenders had hier het woord *unfortunate* toegevoegd (*the unfortunate onlookers*), wat ik aardig vond. Liever niet *local bystanders, local people / people in the neighbourhood*; niet *neighbouring residents / neighbouring inhabitants*.

3

Volgens de politie moesten vijf van hen zich in het ziekenhuis met tegengif laten behandelen.

According to police reports, / The police reported that five of them had to be treated at a local hospital.

Volgens de politie: in het Engels is het, in tegenstelling tot het Nederlands, gebruikelijk om na een bijwoordelijke bepaling aan het begin van de zin een komma te plaatsen. **vijf van hen:** ook *five people*; niet *five of those*. **zich in het ziekenhuis ... laten behandelen:** ook *had to go to hospital for treatment / needed hospital treatment / needed to be treated*; liever niet *had to get / have themselves treated*. **in het ziekenhuis:** ook *in hospital*; liever niet *in / at the hospital*, want er is nog geen ziekenhuis genoemd. **met tegengif:** deze informatie ligt eigenlijk te zeer voor de hand om te hoeven worden vertaald. Als u het toch graag wilde toevoegen, let dan wel op het lidwoord: *treated with an antidote*. Een optie was hierbij ook *needed antidote treatment*.

4 + 5

De agressie van de bijen leidde ertoe dat sommige omstanders dertig tot vijftig keer gestoken werden. De imker zelf droeg beschermende kleding, evenals zijn cursisten.

Whilst the beekeeper and his students were saved by their protective clothing, some bystanders were stung thirty to fifty times by the aggressive bees.

De agressie van de bijen leidde ertoe: zoals u ziet heb ik deze twee zinnen gecombineerd en van volgorde verwisseld, omdat dit mijns inziens een mooier lopend verhaal oplevert. Het zinnetje over de beschermende kleding staat namelijk op een wat onhandige plaats, want het gegeven van de gestoken omstanders sluit beter aan bij de volgende zin over het jongetje. Als u de zinnen liever afzonderlijk wilde laten, kon u zin 4 bijvoorbeeld beginnen met *The bees were so aggressive that some of the bystanders were stung &c. / Some of the bystanders were stung ... by the aggressive bees / The bees' aggressive behaviour was such that &c.* Minder fraai vind ik letterlijke vertalingen als *The aggression of the bees resulted in / As a result of the aggression of the bees &c.* **leidde ertoe:** let op dat de verleden tijd van *to lead* niet *lead* is maar *led*. Let ook op de juiste constructie met het werkwoord *result in*: niet *resulted in ... to be stung / having been stung*, maar *resulted in ... being stung*. Niet *caused that ... were stung* (de juiste constructie is *caused ... to be stung*, al is dat hier ook geen fraaie oplossing). **omstanders:** niet *watchers*. **dertig tot vijftig keer:** ook *some / as many as thirty to fifty times*; liever niet *thirty till fifty*; niet *from thirty up to fifty times / thirty to fifty times over* (dit laatste lijkt te impliceren dat ze steeds opnieuw door dezelfde bij werden gestoken).

De imker zelf ... , evenals zijn cursisten: eventueel ook *Both the beekeeper and his students*; liever niet *The beekeeper himself, just like his students, was wearing*, want dit is geen erg goede positie voor de bijstelling; niet *As well the beekeeper as his students*. **droeg:** in de voorbeeldvertaling is hiervan gemaakt *were saved by* in plaats van het voor de hand liggende *were wearing*. Dat is natuurlijk niet verplicht, maar volgens mij wel wat de auteur bedoelt. Ook hier zou ik weer bij voorkeur de *progressive* gebruiken (*was / were wearing*) omdat het gaat om de situatie op het moment dat er iets anders gebeurde, al is *wore* ook wel mogelijk. **evenals zijn cursisten:** als u dit achteraan in de zin wilde laten staan,

hing de juiste constructie af van de werkwoordsvorm die u eerder in de zin had gebruikt: als u *wore* had gebruikt, moest hier komen *as / and so did his students*; als u de *progressive* had gebruikt (*was wearing*) moest hier staan *as were his students*. Minder geslaagd vind ik vertalingen als ... *clothing, just like his students*. En de varianten ... *clothing, just as his students / as well as his students* kunnen echt niet. **beschermende kleding:** niet *protective clothes*.

6 + 7

De vader van een jongetje dat ernstig belaagd werd door de bijen, wil bij de politie aangifte doen tegen de imker. Hij vindt het onbegrijpelijk dat een imker midden tussen de woningen met zijn bijen aan de slag kan gaan.

The father of a young boy who came under prolonged attack from the bees said that he intended to report the beekeeper to the police, claiming it was absurd that he should be allowed to work with bees in the middle of a housing estate.

Ook deze twee zinnen hoefden niet per se aan elkaar te worden gelast, maar het leverde wel een goed lopende combinatie op. **De vader van een jongetje:** niet *A father of a boy*, want dat klinkt alsof het jongetje meerdere vaders heeft. Ook niet *The father of the boy*, want het jongetje is nog niet genoemd. Ook fout is *The father whose boy*. **jongetje:** eventueel ook *a little boy*; liever niet *a small boy*, want dat duidt gewoonlijk op een jongen die klein is voor zijn leeftijd. **een jongetje dat:** de afwezigheid van een komma in het Nederlands duidt erop dat dit een beperkende bijzin is, en dus mag er ook in het Engels geen komma staan. Daar komt nog bij dat in het Engels ook aan het einde van zo'n beperkende bijzin (*restrictive relative clause*) geen komma komt, dus achter *bees* mag geen komma staan. **dat:** hoewel je in spreektaal het betrekkelijk voornaamwoord *that* ook vaak hoort gebruiken voor personen, zou ik dat in geschreven taal liever niet doen. Ook zou ik hier geen constructie met een *ing*-vorm gebruiken (*a boy being attacked*), want dat geeft aan dat de aanval op het moment van spreken nog aan de gang is. **belaagd werd:** eventueel ook *set upon / assaulted / besieged*, hoewel die laatste twee nogal overdreven klinken en daardoor misschien onbedoeld humoristisch; liever niet (*seriously*) *attacked*; niet *threatened / menaced / endangered / afflicted / waylaid*. **wil:** ook *intends to / is thinking of*; liever niet *wants to*; niet *is aiming to / considers*. De toevoeging van *said that* was niet verplicht, maar geeft de zin een wat meer journalistieke klank. **aangifte doen tegen de imker:** ook *lodge / file a complaint against the beekeeper with the police / wants the beekeeper to be prosecuted / report the incident to the police / notify the police about the incident*; niet *inform the police / prosecute the beekeeper / press / bring charges against the beekeeper* (dit laatste kan alleen de politie zelf doen, niet de vader). **Hij vindt het onbegrijpelijk:** als u deze zin los wilde laten staan, kon u bijvoorbeeld beginnen met *He can't understand why / He thinks it's incomprehensible / incredible / inconceivable / beyond comprehension*; ook *He finds it &c.*; niet *He can't imagine that* (want dat zou betekenen dat het

nog niet is gebeurd). **midden tussen de woningen:** liever niet *right among the houses*; niet *in the centre / midst of a housing estate / right in between the houses / between houses*. **met zijn bijen aan de slag kan gaan:** ook *to work with his bees*; liever niet *get to work with his bees / carry on with his bees*; niet *get his bees going / get cracking with his bees / set to work with his bees / that beekeeping is allowed / that ... is allowed to keep bees* (deze laatste twee suggereren dat er daar permanent bijen worden gehouden). **kan:** let op het gebruik van *should* hier; dat klinkt veel beter dan *that a beekeeper is / would be allowed to work / can work*. En *may* kan hier zeker niet. Een alternatief was nog *that a beekeeper should be permitted to &c.*

8

De politie moest tussenbeide komen toen slachtoffers na het incident verhaal wilden halen bij de imker.

The police had to be called in / intervene as victims sought to vent their anger on the beekeeper after the incident.

tussenbeide komen: ook *step in*; eventueel *intercede*, al is dat wel erg formeel; niet *interfere*, want dat heeft een negatieve betekenis. **slachtoffers:** ik zou hier niet het lidwoord *the* toevoegen, want dat zou betekenen dat alle slachtoffers dit deden. Wat wél kan is *some / some of the victims*. **na het incident:** deze tijdsbepaling kon eventueel ook aan het begin van de zin staan. Wat niet kan is de volgorde *when after the incident victims &c.* **verhaal halen:** hiervoor telde ik onder de inzendingen maar liefst 18 verschillende varianten, die echter lang niet allemaal geschikt waren; acceptabel vond ik *to confront the beekeeper / take the beekeeper to account / take issue with the beekeeper / voice their grievances*; liever niet *hold the beekeeper accountable / responsible for the damage / face the beekeeper / take revenge on the beekeeper*; niet *seek redress / get square with / recover / recoup their losses / damages / obtain satisfaction / seek recourse / demand compensation / lodge a complaint with the beekeeper / recoup the beekeeper*.

9

De voorzitter van de landelijke vereniging van bijenhouders VVBN kijkt op van het incident in Breda.

The president of the Dutch national beekeepers association / association of beekeepers expressed his surprise at the incident.

U kon de zin ook omkeren: *The incident in Breda surprised the president &c.* **voorzitter:** ook *chairman*. **landelijke vereniging van bijenhouders VVBN:** dit is weer een van die bekende vertaalproblemen met realia, dat wil zeggen namen van instellingen en dergelijke. Uit de afwezigheid van hoofdletters en uit de afkorting kon u afleiden dat dit niet de officiële naam is van de vereniging (die luidt eigenlijk Vereniging ter Bevordering van de Bijenteelt in Nederland; de afkorting VVBN was dus een drukfout; zie ook www.vvbn.nl). Dat betekent dat u bij de vertaling zeker ook geen hoofdletters mocht gebruiken. Als dit wél de naam was geweest, en hij had in het Nederlands met hoofdletters gestaan, was het nog niet zomaar toegestaan om uw eigen vertaling van hoofd-

letters te voorzien; daarmee zou u namelijk suggereren dat dit de officiële Engelse naam van de vereniging is, en dat mag alleen als dat ook zo is. U moet dus altijd eerst uitzoeken of zo'n vereniging zelf een Engelse naam voor zichzelf heeft bedacht, en die dan gebruiken. Hebben ze geen officiële Engelse naam, dan kunt u beter een omschrijving gebruiken en er dan eventueel de Nederlandse naam of afkorting nog bij zetten, voor het geval de lezer contact met de vereniging wil opnemen. Een Engelse afkorting verzinnen is in geen geval een goed idee, want die is voor de lezer nergens terug te vinden.

kijkt op: ook *was surprised by / about / puzzled by*, liever niet *amazed*. Het gebruik van de tegenwoordige tijd hier is typisch Nederlands. Wij gebruiken vaak de tegenwoordige tijd voor zaken die in het (recente) verleden zijn gebeurd, bijvoorbeeld ook in notulen. In het Engels gebruikt men liever de verleden tijd.

10

Hij zegt dat het zelden voorkomt dat bijen zo heftig in de aanval gaan.

In his experience, bees rarely attack with such vigour.

Hij zegt: ook hier liever *He said* dan *He says*. Andere opties waren *He claimed that*, liever niet *In his opinion / According to him* (het is niet zozeer een kwestie van mening) / *He stated* (klinkt erg formeel). U kon de zin ook aan de vorige vastmaken (... in Breda, *saying that / and said that*). **het zelden voorkomt:** ook *it rarely happens that / it is seldom that bees attack*, niet *it is very seldom for bees to attack*. **zo heftig in de aanval gaan:** liever niet *attack so / this fiercely / vehemently / violently / launch / carry out such fierce attacks / charge*. Als u het zelfstandig naamwoord *offensive* wilt gebruiken, let dan op het voorzetsel: niet *go into the offensive* maar *go on the offensive*.

11

“Ze vinden het uiteraard niet leuk dat hun honing wordt weggehaald, want daarmee moeten ze de winter doorkomen”, legt hij uit.

“Of course, they don’t like their honey being taken from them, as it’s their food supply for the winter,” he explained.

uiteraard: ook *Obviously / Naturally*. Deze konden ook worden geplaatst vóór de persoonsvorm van het werkwoord: *They obviously don’t like &c.* Niet *It’s obvious that &c.*, want dan lijkt het alsof de voorzitter dit afleidt uit het incident. **Ze vinden het ... niet leuk dat:** ook *they don’t like it when / if*, niet *they don’t like it that / they don’t like ... to be taken*. **wordt weggehaald:** liever niet *is removed*, niet *is extracted*. **daarmee moeten ze de winter doorkomen:** ook *they need it to make it through / survive / sustain them through the winter / it’s their winter stock / it has to see them through the winter / they have to survive the winter on it*, niet *they have to live on it / it should get them through the winter / it is meant for hibernating / get them through winter* (zonder lidwoord)

12

Mogelijk heeft de imker zijn cursisten wat te pontificaal laten zien hoe ze moesten handelen, denkt hij, en zijn de bijen daarvan geschrokken.

He thought the beekeeper may have frightened the bees by gesticulating too much.

Mogelijk: Ik zou dit zeker niet vertalen met *Possibly* aan het begin van de zin, en ook een vertaling als *The beekeeper possibly frightened the bees* klinkt niet lekker, en *It is possible that* is onnodig lang. Vaak kan een bijwoord als **mogelijk** veel beter vertaald worden met een modaal hulpwerkwoord als *may / might / could*; dat resulteert gewoonlijk in een veel eenvoudiger en leesbaarder zin. In dit geval ligt *may* het meest voor de hand, aangezien *might* en *could* een lagere graad van waarschijnlijkheid uitdrukken, alsof de spreker het zelf eigenlijk niet erg gelooft. **wat te pontificaal:** deze bijwoordelijke bepaling was lastig te vertalen, onder andere doordat **pontificaal** hier kennelijk in een ongewone betekenis wordt gebruikt. Normaal betekent dit woord (afgezien van zijn oorspronkelijke kerkelijke betekenis) iets als plechtig of vormelijk, maar hier wordt het kennelijk gebruikt in de betekenis overdreven, met veel nadruk, te demonstratief of met grote gebaren. Een van de inzenders schreef als noot bij de vertaling dat dit gebruik Brabants is, en inderdaad kan ik mij uit mijn Eindhovense jeugd herinneren dat het woord in ongeveer die betekenis werd gebruikt. Gezien de situatie denk ik dat in dit geval de nadruk moet liggen op de overdreven gebaren, en heb daarom gekozen voor het werkwoord *gesticulate*. Andere geschikte woorden waren, afhankelijk van de gekozen zinsconstructie, *ostentatious(ly) / emphatic(ally) / vigorous(ly) / demonstrative(ly)*; liever niet *enthusiastic(ally) / overzealous(ly) / over the top / pontifical(ly)*; niet *pompous(ly) / ceremonial(ly) / domineering*. **wat te pontificaal laten zien:** welk woord u ook voor **pontificaal** koos, ik zou liever niet de Nederlandse constructie overnemen; dus niet *The beekeeper may have shown his students too ostentatiously how &c.* Andere opties naast de in de bovenstaande voorbeeldvertaling gebruikte constructie waren nog *the beekeeper’s movements may have been too ostentatious / abrupt / the demonstration may have involved too much gesticulation / have been a bit too ostentatious*. **hoe ze moesten handelen:** zoals u in de voorbeeldvertaling ziet, denk ik dat dit stukje in deze versie best onvertaald kan blijven. Als u het wilde vertalen, was iets als *how to handle the bees / honeycombs / what to do / how to do it* waarschijnlijk het beste. Let er wel op dat *to handle* obligeert overgankelijk is, dus altijd een lijdend voorwerp bij zich moet hebben; u kunt dus niet schrijven *how to handle* zonder lijdend voorwerp. Minder geslaagd vind ik ook *how to act / how to deal with the bees*. **denkt hij:** dit kan eventueel ook aan het eind van de zin komen, of op dezelfde plaats als in de Nederlandse zin, afhankelijk van de gekozen constructie. Als vertaling konden ook de werkwoorden *reckon / suppose* worden gebruikt. Wel zou ik ook hier weer kiezen voor de verleden tijd, zoals hierboven uitgelegd. Niet *so he thought*. **en zijn de bijen daarvan geschrokken:** ook *which / and this*

may have frightened / upset / startled the bees / given the bees a fright / caused the bees to take fright / thus / thereby frightening the bees; niet which had a startling effect on the bees / and the bees were frightened by that / shocked the bees.
De zin kon ook worden omgekeerd: *He thought the bees may have become upset because the beekeeper &c.*

Beoordeling

Het is alweer ruim twee jaar geleden dat ik u op deze plaats een uiteenzetting heb gegeven van de manier waarop ik de ingezonden vertalingen beoordeel, en het leek mij ten behoeve van de nieuwe abonnees die er sindsdien bijgekomen zijn, nuttig om die uitleg hier nogmaals op te nemen, om eventuele misverstanden te voorkomen. De beoordelingen komen tot stand via een vrij traditioneel systeem. Ik kijk de vertalingen zin voor zin na, en streep zaken aan die mijns inziens onjuist zijn. Daarbij maak ik onderscheid tussen hele en halve fouten. Als halve fouten reken ik onder andere aan vergrijpen tegen de spelling, woordvolgorde en interpunctie, en minder ernstige woordkeuzefouten. Alle overige fouten gelden als hele fout. Ik tel alle hele en halve fouten op en noteer het totaal per inzender. Vervolgens bepaal ik bij welk aantal fouten ik de grens tussen voldoende en onvoldoende (de zogenaamde cesuur) ga leggen. Waar die terecht komt, hangt o.a. af van de moeilijkheidsgraad van de opgave. Uitgaande van die cesuur bepaal ik de grenzen tussen de overige beoordelingen (zeer goed, goed, ruim voldoende, voldoende, &c.) en vervolgens zet ik de foutentotalen per inzender om in een beoordelingscijfer. De titel tel ik niet mee.

U moet zich overigens realiseren dat dit systeem, als gevolg van de cesurbepaling achteraf, een **relatieve** beoordeling inhoudt: elke inzender wordt in feite beoordeeld ten opzichte van het gemiddelde van alle inzenders. Ik beoordeel dus niet ten opzichte van absolute normen voor, bijvoorbeeld, professionele vertalers. Dat betekent onder andere dat u uit een voldoende beoordeling niet kunt afleiden dat u bij een professioneel vertalersexamen (bijvoorbeeld het SNEVT-examen) ook wel een voldoende zou scoren. **Notatie:** binnen de categorieën staan de pseudoniemen, gescheiden door komma's, in volgorde van aantallen fouten (minste fouten voorop, meeste fouten achteraan). Pseudoniemen van mensen die precies hetzelfde aantal fouten hadden, zijn alfabetisch gerangschikt en door liggende streepjes verbonden.

Beoordeling (nr. 8, oktober 2005)

zeer goed: Quill, Animal, Shota, Aries.

goed: Maan, T.D. Ellen, Primrose, Kattekop – Puss in Boots – Staffa, Max – Sidam, november60.

ruim voldoende: Icarus – Sonora – Parker, Angel, Pjotr, Egeltje – Roosty, Charlois, Cors – Farmer.

voldoende: Alice – Aquarius – Poventud, Domme Eend – G. Hek, Alkone Storm – Xandra, Joshua – Tecumseh, Elly – Joep, Kanga – Long Distance Runner – Murphy.

bijna voldoende: Boudewijn, George Whitfield, Meed, Artemis – Lady Ann, Felix – Okrzei, Christina.

onvoldoende: Cora, Aftereight, Talpa, Agricultural Friends, Henco, JanCee.

Vertaling Engels-Nederlands

SNEVT-examen najaar 2004 (2)

Hier volgt de voorbeeldvertaling van deel 2 van het examen vertalen Engels-Nederlands van november 2004, zoals opgesteld door de examencommissie, met enige goedgekeurde varianten.

Internationale studies / onderzoek in verschillende landen / op het gebied van / met betrekking tot / naar de gezondheidszorg wijzen uit / hebben uitgewezen / laten zien / tonen aan / hebben aangetoond dat een sterk / goed / goed functionerend / sterk ontwikkeld / degelijk / solide / eerstelijns zorgstelsel / stelsel / systeem van eerstelijnsgezondheidszorg / eerstelijnsgezondheidszorgsysteem nauw verbonden is / verband houdt met / samenhangt met verbeterde resultaten / een verbetering in de resultaten van / op het gebied van de volksgezondheid / een betere volksgezondheid met betrekking tot / als wordt gekeken naar / ten aanzien van / waar het gaat om algemene doodsoorzaken / sterfte door allerlei oorzaken / sterfgevallen in het algemeen, vroegtijdige sterfte / dood door allerlei / alle oorzaken / welke

oorzaak dan ook, vroegtijdig overlijden / sterfte / door een bepaalde oorzaak aan / met als specifieke oorzaak / die specifiek veroorzaakt wordt door een veel voorkomende / ernstige aandoening van de ademhalingsorganen / respiratoire aandoeningen / aandoeningen van de ademhalingsorganen / luchtwegen / longziekten / ademhalingsstoornissen of / en een hart- of vaatziekte / cardiovasculaire ziektes / ziektes van hart en bloedvaten. Dit verband / Deze relatie / samenhang / correlatie is statistisch gezien / statistisch significant / veelzeggend / veelbetekenend / belangrijk na het wegen van / nadat gekeken is naar / na het verifiëren / na het vergelijken van / nadat gecontroleerd is op de factoren die bepalend zijn / de bepalende factoren voor / factoren die grote invloed hebben op / van beslissende invloed zijn op de volksgezondheid op macroniveau (Bruto Nationaal Product / BNP / BBP per hoofd van de bevolking / per inwoner, het totale aantal artsen / medici / doktoren per duizend mensen, het percentage ouderen / bejaarden) en op microniveau (gemiddeld aantal bezoeken in het kader van de ambulante zorg / ambulante zorgbezoeken / polikliniekbezoeken, inkomen per hoofd / hoofd van de bevolking en het gebruik van alcohol en tabak / de alcohol- en tabaksconsumptie). Voorts / Bovendien / Tevens / Verder / Daarnaast gaat een

ruimere toegankelijkheid tot / toegenomen / verbeterde / toename in / van de beschikbaarheid van eerstelijnszorg gepaard / samen met / is er een verband tussen ... en / wordt ... in verband gebracht met / is ... gerelateerd aan grotere tevredenheid onder patiënten / van de patiënt en een lager totaal aan / een afname / vermindering / daling van de totale uitgaven in / voor / kosten van de gezondheidszorg. Studies uit / gedaan in ontwikkelde landen laten zien / tonen aan / wijzen uit dat / Uit onderzoek in ontwikkelde landen blijkt dat als men zich richt op een stelsel waarin de specialist centraal staat / dat gebaseerd is op specialisten / dat meer gericht is op het direct inschakelen van medisch specialisten, dit leidt tot ongelijkheid / de ongelijkheid bevordert / in de hand werkt wat de toegankelijkheid betreft.

Het merendeel / overgrote deel van de studies waarin diensten / de zorgvoorziening / de medische zorg worden vergeleken / die diensten vergelijken / De meeste studies waarin een vergelijking wordt gemaakt van diensten die kunnen worden / zouden kunnen worden geleverd / aangeboden / verleend als / in de vorm van ofwel eerstelijnszorg / primaire gezondheidszorg of specialistische zorg / gespecialiseerde diensten / diensten van specialisten / specialistendiensten, tonen aan / laten zien dat het gebruikmaken / het gebruik / de inzet / het inschakelen van eerstelijnsartsen / huisartsen / artsen in de eerstelijnszorg de kosten drukt / vermindert / terugdringt / kostenverlagend werkt / leidt tot kostenbesparingen en de tevredenheid bij / van patiënten verhoogt / vergroot / zorgt voor / leidt tot een toename van de tevredenheid van de patiënt / grotere

tevredenheid onder patiënten / dat de patiënttevredenheid toeneemt, zonder negatieve / nadelige gevolgen voor / zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit van de zorg of de resultaten bij patiënten / het resultaat voor de patiënt / resultaten van de verleende zorg. Zij tonen ook aan / laten tevens zien / Tevens wordt aangetoond / De onderzoeken wijzen tevens uit dat een overgang / het overgaan van tweedelijns- naar eerstelijnszorg / de overgang op / verschuiving naar / het overschakelen op eerstelijnszorg voor sommige / een aantal diensten / bepaalde vormen van dienstverlening kostenbesparend werkt / een grotere besparing van kosten oplevert / meer rendement oplevert / rendabeler is. Aan de andere kant is het niet zo dat uitbreiding / groei van de eerstelijnszorg altijd de kosten drukt / Daarentegen / Anderzijds / Van de andere kant zal de uitbreiding / groei van de eerstelijnszorg niet altijd de kosten drukken / niet altijd tot vermindering van de kosten zal leiden / hoeft te leiden / niet altijd kostenbesparend werkt / niet automatisch tot lagere kosten leidt, omdat / doordat deze resulteert in / uiteindelijk leidt tot het signaleren / vaststellen / onderkennen van behoeften / behoeftes waaraan vroeger niets gedaan / niet voldaan werd / waarin niet eerder werd voorzien / zorgbehoeften waaraan eerder niet tegemoet werd gekomen, de toegankelijkheid verbetert / bevordert / de drempel verlaagt / drempelverlagend werkt / de zorg toegankelijker maakt / en ertoe leidt dat meer mensen van de voorzieningen gebruik gaan maken / dat men sneller gebruik zal gaan maken van de diensten en vaak / meestal leidt tot meer / intensiever gebruik van de voorzieningen / dienstverlening / diensten van de gezondheidszorg.

Nieuwe opgave Engels-Nederlands

The Sacred Spring at the Roman Baths in Bath

Wie wel eens in het Engelse stadje Bath is geweest, zal ongetwijfeld een bezoek hebben gebracht aan het indrukwekkendste monument aldaar, de Roman Baths. Aan de website van dit monument heb ik de onderstaande tekst, over de geschiedenis van een deel daarvan, ontleend. U kunt zich voorstellen dat de tekst moet worden vertaald ten behoeve van Nederlandse bezoekers.

(1) The Sacred Spring lies at the very heart of the ancient monument. (2) Water rises here at the rate of over a million litres a day and at a temperature of 46°C. (3) There is some slight evidence, an earthen bank projecting into the Spring, that suggests it was already a focal point for worship before the Roman Temple and baths were built.

(3) Roman engineers surrounded the Spring with an irregular stone chamber lined with lead. (4) To provide a stable foundation for this they drove oak piles into the mud. (5) At first this reservoir formed an open pool in a corner of the Temple courtyard but in the second century

AD it was enclosed within a barrel vaulted building and columns and statue bases were placed in the Spring itself. (6) Enclosing the Spring in a dimly lit building in this way and erecting statues and columns within it must have enhanced the aura of mystery that surrounded it. (7) Offerings were thrown into the Spring throughout the Roman period.

(8) Eventually the vaulted building collapsed into the Spring itself. (9) We do not know when this was, but it is likely to have been in the sixth or seventh century. (10) The oak piles sunk into the mud two thousand years ago continue to provide a stable foundation for the Roman reservoir walls today.

Uw inzendingen dienen **uiterlijk 5 februari 2006** in het bezit te zijn van drs. J. Klerkx, Duitse Poort 62-E, 6221 HJ Maastricht. Inzenders vanuit het buitenland mogen hun vertaling desgewenst ook per e-mail insturen, naar het adres jklerkx@wxs.nl, bij voorkeur als attachment in Word of WordPerfect. U mag alle hulpmiddelen gebruiken die u ter beschikking hebt. Inzendingen liefst getikt of geprint,

maar mits u duidelijk schrijft mag handgeschreven ook. Laat wel een **ruime linkermarge** open en gebruik bij voorkeur **dubbele regelafstand**. Zoals steeds is de brontekst in de oorspronkelijke opmaak afgedrukt, maar ik zou u in

verband met het nakijken willen verzoeken uw vertaling in de vorm van losse, genummerde zinnen in te zenden. De uitwerking van deze opgave verschijnt in het aprilnummer.

Nieuwe opgave Nederlands-Engels

SNEVT-examen vertalen najaar 2004 (2)

We zetten de bespreking van de vertaalexamens van de Stichting Nationale Examens voor Vertaler en Tolk voort met het tweede deel van de opgave Nederlands-Engels van het examen van november 2004. De opdracht luidde als volgt: *Voor een bijeenkomst van architecten uit verschillende Europese landen met als thema 'Wonen in Europa' bereiden de Nederlandse deelnemers een meertalige brochure voor. Vertaal de volgende tekst in het Engels.*

De kwaliteit en charme van het oude ambacht.

De traditionele bouwmethode heeft de eeuwen getrotseerd en speelt nog steeds een belangrijke rol, zij het aangepast aan de moderne ontwikkelingen. Het goede van vroeger, aangevuld met de kennis en efficiëntie van nu resulteert nog steeds in een solide woning. De traditionele woning is een voorbeeld van oerdegelijk vakmanschap, aangepast aan de moderne ontwikkelingen. In elke plaats, stad en dorp, zijn eeuwenoude bouwwerken te vinden die van een degelijk verleden getuigen. Ze worden gekoesterd, als monument aangemerkt en met grote zorg gerepareerd om voor nog eens eeuwen te pronken. 'Traditioneel' betekent niet 'uit de tijd'. Uiteraard is de traditionele woning van nu aangepast aan de huidige eisen en vergemakkelijkt modern materieel het werk van vaklieden. Ook de traditionele woning is thans uitstekend geïsoleerd, waarmee tochtproblemen, die in vooroorlogse woningbouw schering en inslag waren, reeds decennia zijn opgelost.

Voor menig huiseigenaar is traditioneel bouwen een vertrouwd uitgangspunt. Een nadeel van de traditionele bouw is wel dat langer in de open lucht gewerkt moet worden. Hierbij kan het Hollandse weer (regen, vorst, storm) spelbreker zijn, maar het leed is geleden zodra de bouw 'onder dak' is. Dit hoeft gemiddeld echter slechts enkele weken in beslag te nemen.

Het auteursrecht over deze opgave berust bij de Stichting Nationale Examens voor Vertaler en Tolk. Deze opgave niet insturen. Een uitwerking verschijnt in het volgende nummer.

Poëzievertaalwedstrijd vervolg uitslag

Zoals beloofd nog enkele van de betere inzendingen naar aanleiding van de poëzievertaalwedstrijd uit het juninummer, over het gedicht *The evening darkens over* van Robert Bridges. Allereerst die van Finch, waarin het oorspronkelijke rijmschema en ritme zo veel mogelijk zijn gehandhaafd:

De schemer spreidt zijn deken

De schemer spreidt zijn deken,
De dag neemt af in kracht
De wind, die op gaat steken
Luidt noodweer in vannacht.
Ver klinken donderslagen.

De vogels zijn geweken,
Een enk'le nog glijdt zacht
Waar donk're wolken jagen.
Van wat de dag ons bracht
Rest witte verenpracht.

Geen schip aan d'einder wacht;
Het zonlicht gaat vervagen
De maan laat zich versteken
Door dichte wolkenlagen.
Niets doet de stilte breken.

Als contrast hieronder een onberijmde versie, afkomstig van Sibö:

Het begint te donkeren

Het begint te donkeren
Na een stralende dag
De schuimkoppen op de golven
Duiden op een wilde nacht.
Het rommelt in de verte.

De laatste zeevogels zwermen
Om de hoge steile rotsen;
Terwijl herinneringen aan genot
Nog in het geheugen fladderen,
Witte vleugels tegen het wit.

Er is geen schip te zien;
En terwijl de zon ondergaat
Pakken dikke wolken zich samen
Om de opkomende maan te bedekken,
Gij zijt alleen, tedere minnaar.

Opmerkelijke taalzaken uit de woon- en werkomgeving van Marcel Lemmens. Fragmenten uit zijn taaldagboek.

6 oktober

Joke van der Heide gaf me vanmiddag een exemplaar van Zwolle Business, een regionaal blad voor ondernemers. Daarin stond een paginagrote advertentie van een vertaalbureau met daarin in koeienletters de volgende tekst: 'proffesio-neel vertaalwerk'. Met zo'n fout in zo'n grote advertentie wordt het toch moeilijk om serieus genomen te worden, lijkt mij.

7 oktober

Volgens de Volkskrant houdt Albert Heijn een proef met winkels zonder muziek: 'Het betreft een proefneming in de noordelijke provincies.' Ik weet dat *proefneming* een bestaand woord is, maar wat mij betreft, is het volstrekt overbodig. Wat is er mis met *proef*? Daarin ligt toch al de volledige betekenis besloten?

10 oktober

Het volgende onderschrift bij een foto in de Volkskrant is een mooi voorbeeld van misleidend gebruik van *dat*: 'Een man uit Kashmir zit voor zijn verwoeste huis in de grensplaats Uri, dat zwaar werd getroffen door de aardbeving.' Niet alleen het ene huis (het-woord) op de foto is getroffen door de aardbeving, de hele grensplaats (de-woord) heeft zwaar geleden.

21 oktober

Vandaag ben ik naar Nijmegen geweest voor de schitterende tentoonstelling over de gebroeders van Limburg. Prachtig. In het boekje dat iedere bezoeker krijgt, lees ik het volgende: 'Het Metropolitan Museum of Art te New York, dat het handschrift [Les Belles Heures de Jean de Berry] tegenwoordig bewaard [sic], besloot tot een restauratie van het boek en de vervaardiging van een facsimile-uitgave. Om die reden moest het boek uit zijn band worden genomen en in losse dubbelbladen uiteengehaald. Dit bood de gelegenheid om in deze tentoonstelling voor het eerst – en waarschijnlijk voor lange tijd voor het laatst – zoveel miniatures van topkwaliteit uit dit werk tegelijk te tonen.' Stomme d/t-fout natuurlijk, maar wat mijn aandacht het meest trok, was het stukje tussen de streepjes. Hoe kan iets in vredesnaam 'voor een lange tijd voor het laatst' worden getoond? Voor het laatst is voor het laatst, of niet?

26 oktober

In de Volkskrant staat een stuk met de volgende kop: 'Wegblijfboete' ziekenhuis omhoog. Het artikel begint als volgt: 'Patiënten die niet komen opdagen voor een afspraak in het ziekenhuis, kunnen vanaf volgend jaar een boete krijgen van 40 euro. Eerder werd een boete van 20 euro afgesproken voor *no show*-patiënten maar de ziekenhuizen zijn met het innen ervan zo veel geld kwijt dat het tarief omhoog moet.' Is *wegblijfboete* niet een prachtig en helder alternatief voor *no show*? Het is dan ook spijtig dat de journalist het woord niet meer terug laat komen in de rest van het artikel en alleen *no show* gebruikt.

Nog zo'n mooi woord: *afschermplicht*. Blijkens een advertentie van het ministerie van LNV is er nu vanwege de dreigende vogelgriep naast de ophokplicht van vogels en pluimvee ook de 'afschermplicht voor hobbypluimvee'. Duidelijker kun je toch niet zijn.

30 oktober

Als een voetballer een goede scoringskans om zeep helpt, spreek je van het 'missen van een opgelegde kans'. Niet Henk Kok. In zijn verslag van de wedstrijd FC Groningen tegen Roda JC in het radioprogramma Langs de Lijn had hij het over 'echte open-en-blootkansen'.

5 november

Het Engels kent het werkwoord (en bijbehorend bijvoeglijk naamwoord) *pirate* in de betekenis 'illegaal kopiëren'. Omdat 'illegaal kopiëren' niet echt beknopt is, is het Engelse woord inmiddels overgenomen in het Nederlands. Dat blijkt ten minste uit een kop in de Volkskrant: 'Piraten-heffing maakt iPod plots stukken duurder'. Zo krijgen bestaande woorden nieuwe betekenissen.

6 november

In een verslag over de rellen in Frankrijk zag ik in het NOS Journaal een interview met de heer Godfried Engbersen. In het balkje onder zijn naam werd hij omschreven als: 'Grote stadssocioloog'!

10 november

In het radioprogramma Met het oog op morgen ging het vanavond onder andere over de aanslagen op enkele hotels in Amman in Jordanië. Presentator Jeroen Pauw noemde de bewoners van dit land 'Jordanezen', maar wonen die niet in Amsterdam?

15 november

Volgens mij moeten *het*-woorden, net als de kippen, ook worden opgehokt of afgeschermd. Als we dat niet snel doen, neemt de 'verkeerde-verwijsziekte' pandemische vormen aan. Het NOS Journaal is in ieder geval al geïnfecteerd. 'Morgen rondt het prinselijk paar haar bezoek af,' aldus een verslaggeefster van het NOS Journaal over het bezoek van Willem-Alexander en Maxima aan Marokko. *Het* paar en *haar* bezoek. Jawel.

16 november

Nog een keer het bezoek van Willem-Alexander en Maxima aan Marokko. En nog een keer het NOS Journaal. Onze verslaggeefster heeft het over de 'dubbele identiteit' van Marokkanen. Ik geloof niet dat Nederland of Marokko daar iets aan kan doen, wel aan de 'dubbele nationaliteit' van Marokkaanse Nederlanders en Nederlandse Marokkanen.

20 november

Van Dagboeklezer mevrouw Anneyes kreeg ik vandaag een mailtje met de volgende bijdrage: 'Gisteren werd in het NOS Journaal gemeld dat Prins Albert van Monaco officieel zijn nieuwe ambt als staatshoofd heeft aanvaard. Ook de rooms-katholieke kerk is bij de plechtigheden betrokken en nieuwslezers Jeanet Schuurman vertelt dat in de kathedraal 'een mis werd opgevoerd'. Opgevoerd? Volgens mij wordt een mis wordt opgedragen, gevierd of gecelebreerd. Zou hier nu sprake zijn van een gebrekkige idiomatische kennis van het Nederlands of van een freudiaanse verspreking die op een onderliggende, Noord-Nederlandse weezin tegen 'rooms theater' duidt?'

30 november

Dieke Felix zag vandaag een nieuw woord in een kop in het Utrechts Nieuwsblad: 'Angst voor relwrakken uit Frankrijk'. De duizenden autowrakken na de rellen in Frankrijk – de *relwrakken* dus – vormen blijkbaar een prooi voor autodieven.

MARCEL LEMMENS

Reacties zijn van harte welkom. U vindt mijn postadres op de tweede pagina van dit blad. U kunt uw reacties ook e-mailen naar mlemmens@planet.nl